

Novostavda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Poklicno svetovanje in posredovanje

Vsako seme ni za vsako njivo, vsak kraj ni primeren za vsako drevo, vinska trta rodi samo v nekaterih krajih. Narava ni povsod enako lepa, tudi ni povsod enako bogata. Človek ni v vseh zemljah tega sveta enak, vemo, da postojata med narodi in ljudmi veliko razlik.

Tudi med ljudmi v posameznem narodu vladajo velike razlike po značaju, po telesnih in duševnih sposobnostih, po zunanem izgledu, po volji in odločnosti, po srčni kulturi, po izobrazbi duha in razuma.

Ta velika pestrost, ki med ljudmi skoraj iz dneva v dan narašča, ima svoj velik in usoden vpliv tudi na gospodarsko, kulturno in pa tudi na politično življenje vsakega naroda. Posebno važno vlogo igra različnost ljudi po značaju in sposobnosti, v gospodarskem življenju. V gospodarskem življenju mora vladati načelo, da z najmanjšimi sredstvi in stroški dosežemo kar največje uspehe. To načelo zahteva, da moramo naravno gospodarstvo in pa tudi gospodarstvo posameznika voditi po načelih največje štedljivosti, skrbnosti in gospodarnosti. Paziti moramo, da nobena sila, nobena dobrina, nobeno uveljavljanje, nobena storitev ne gre v zgubo, temveč izključno le v korist gospodarskega razmaha posameznika ali celote. Uvažujoč ta načela so v posameznih državah zgodaj spoznali, kako važno je, da vsak človek dobi le sebi primerno zaposlitev, tako zaposlitev, ki odgovarja njegovim duševnim in telesnim sposobnostim, njegovemu značaju in pa tudi tako zaposlitev, ki je za gospodarsko življenje v dotičnem kraju in v tistem času najbolj koristna in potrebna, dalje pa tudi tako zaposlitev, ki je v skladu z gospodarskimi možnostmi posameznika. Te gospodarske potrebe in ta osnovna načela gospodarstva so prisilile odgovorne osebe v kulturnih državah do tega, da so pričele razmišljati, kako urediti in uporabljati poklicno svetovanje in kako uspehe tega svetovanja praktično v življenje posredovati. Na ta način so nastale v državah poklicne svetovalnice in posredovalnice kot velevažne državno gospodarske in naravno gospodarske ustanove z izredno pomembnimi posledicami tudi za socialno in kulturno življenje narodov.

Pravilna izbira poklica in zaposlitev posameznika na pravem mestu je posebno važna za mal narod, v katerem moramo paziti tudi na najmanjše narodne sile ter na ekonomično uporabo delovne sposobnosti vsakega posameznika. Taka politika je za mal narod važna ne samo iz gospodarskih, temveč v veliki meri tudi iz nacionalnih ozirov. Težko breme za naše nacionalno gospodarstvo je dejstvo, da v tem gospodarstvu vlada tuj kapital in pa tudi tuje delovne sile, ki iz delovnega trga izpodrivajo našega domačega človeka. To je mogoče samo radi tega, ker domačemu človeku nismo znali dati vsestransko zadostno

kvalifikacijo, ker smo premalo pazili na ekonomično uporabo telesnih in duševnih ter razumskih sposobnosti naših ljudi. Naš mlad človek je bil prepuščen že od otroških let dalje samemu sebi, slučajem naklonjene ali nenaklonjene usode, malokdaj se je zgodilo, da je dečka s krepko in skrbno roko vodila skozi življenje skušana roka očeta ali matere ali dobrih prijateljev. Nihče ni premišljeval ali izbrani poklic odgovarja telesnim in duševnim sposobnostim fantka, ali vlada v tem poklicu v gospodarskem življenju brezposelnost ali pomanjkanje delovnih sil. Nihče ni vodil računa, kakšno življenje se odpira kmečkemu fantu ali sinu delavca, kateremu so svetovali kar tjavendan obisk gimnazije ali celo univerze. Vsa ta neorganiziranost in slučajnost je seveda imela tako za posameznika kot za celoto zelo škodljive posledice. Radi pomanjkanja sredstev mladenič ni mogel v izbranem poklicu vztrajati; radi boleznii je moral izbrano obrt zapustiti. Radi dolgoletne brezposelnosti je moral bivši poklic zamenjati z drugim ali postati nekvalificiran ročni delavec. Med narodom so se širile najrazličnejše bolezni, ki so imele svoj izvor v napačni izbiri poklica. V tovarnah se je množilo število obratnih nezgod, ker so bili delavci neokretni, negibčni, ker so slabo videli ali slišali, ker niso imeli občutka za tempo in svetlobo ali podobno.

Naša zakonodaja je teoretično priznala, da je poklicno svetovanje in tudi posredovanje zaposlitve v primernih poklicih za državno in narodno gospodarstvo izredno velike važnosti. V zakonu o borzah dela so dobile borze nalogo in dolžnost, da take svetovalnice in posredovalnice organizirajo. Borze dela dosedaj za to velevažno stran svojih dolžnosti niso pokazale razumevanja. Denar je ležal v centralnih fondih, mesto, da bi služil organizaciji ekonomične uporabe naših narodnih delovnih sil. Gospodarske ustanove na ta problem gledajo brezbržno. Slovenska delavska zbornica je pod prejšnjo samoupravo zelo intenzivno pritiskala na rešitev tega problema. Po mnogih križih in težavah je bila ustanovljena v Ljubljani Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica. Ta zavod nima denarnih sredstev in ne more naprej. To dejstvo je nov dokaz, kako malo smo sposobni svoje narodne probleme reševati pri korenini

Delavstvo ima na tem problemu izredno velik interes. O tej stvari moramo razpravljati in pisati. Strokovne organizacije morajo ta problem imeti v programu svojega uveljavljanja. Delavska zbornica pa bo za delavstvo storila več koristnega, ako sredstva uporabi za izpopolnitev poklicnega svetovanja kot za razne akcije, ki služijo le enostranskim potrebam. Napačno bo, ako bomo v naslednjih časih krivce za svojo usodo iskali izven samega sebe. V nas samih leži naša lastna usoda.

—ec.

Volitve pri KID

V petek, dne 9. februarja se vrše volitve obratnih zaupnikov pri Kranjski industrijski družbi na Jesenicah in na Javorniku.

Narodno-strokovna zveza je za volitve obratnih zaupnikov postavila kandidatno listo, na kateri kandidirajo sami preizkušeni delavski zastopniki, ki znajo pravilno in odločno zastopati delavske interese. Na tej listi ima svojega zastopnika tudi Zveza strojnikov in strojevodij. Volitve, ki se vršijo, so tajne in lahko vsakdo odda svoj glas po svojem svobodnem mišljenju, zavedajoč se delavske odgovornosti. Vsi poizkusi o kakršnemkoli pritisku na posamezne delavce, ki bi se vršili po obratih, naj se javijo volilnemu odboru NSZ.

Volišča za delavstvo KID bodo na Savi. V prostorih vajeniške šole (poslopje Kašta) volijo vsi, ki imajo začetno črko svojega primka A, do K. Volilci z začetno črko L do R, volijo v prostorih meščanske šole, volilci z začetno črko S do Ž volijo tudi v prostorih meščanske šole. Dalje volijo s temi začetnimi črkami tudi vsi gažisti in oni delavci, ki so bili na novo sprejeti tekom meseca januarja t. l. Volitve za obrat na Javorniku se bodo pa kot običajno izvršile pri vratarju.

Narodna strokovna zveza ima modro glasovnico.

Na volišču dobi vsak volilec 4 raznobarvne glasovnice. V posebni sobi odvrže vsak volilec v koš zeleno, rdečo in belo glasovnico, modro vloži v ovitek, ga zalepi in nato odda zaprto kuverto na volišču v zato določeni nabiralnik.

Delavci in delavke! Na volišče pojdemo vsi do zadnjega delavca in delavke. Volili bomo listo Narodne strokovne zveze z modro glasovnico!

K volitvam obratnih zaupnikov

Kraljevska banska uprava odnosno Inspekcija dela v Ljubljani nas je obvestila, da bo potrdila pravilnost izvoljenih delavskih zaupnikov za leto 1940 samo v onih podjetjih, kjer se je volivni postopek začel v mesecu januarju t. j. da so bili volivni odbori najpozneje do 31. januarja prijavljeni Inspekciji dela. To velja tako za volitve po rednem, kakor tudi po skrajšanem volivnem postopku. Samo ob sebi se pa razume, da bo banska uprava potrdila volitve v onih podjetjih, ki so sezonskega značaja in ki se radi neobratovanja volitve v januarju ne morejo izvesti. V podjetjih, kjer se volitve iz kakršnega koli vzroka v zgoraj navedenem terminu niso začele in so dosedaj obstojali obratni zaupniki bo kr. banska uprava na prošnjo teh zaupnikov njihove mandate podaljšala za nadaljnje leto. Rok za vlaganje tozadevnih prošenj na Inspekcijo dela v Ljubljani je določen do konca februarja t. l. in se pozneje predložene prošnje nikakor ne bodo upoštevale.

Ne odnehamo!

Na konferenci v ministrstvu za šume in rude je zastopnik ministrstva ugotovil, da se je potrošnja premoga v naši državi zadnjih pet let povečala za 15 do 20 odstotkov. Porast potrošnje je nastal vsled povečane industrijske proizvodnje in v zadnjem času vsled ustavitve dobav premoga iz inozemstva in vsled izvoza velikih količin premoga v inozemstvo. Na konferenci je bilo ugotovljeno tudi, da porast potrošnje premoga ni trenutnega značaja, ampak da se bo potrošnja še stalno večala in to vsaj toliko časa, dokler bodo trajale vojne razmere.

Na merodajnejšem mestu je bilo torej ugotovljeno, da je za naše rudnike nastala doba konjunktura. Vsi premogokopi se pripravljajo, da povečajo kapaciteto in odpro nove rove. Država je v načelu pripravljena, da poviša ceno premoga, katerega dobavljajo privatni rudniki državnim železnicam. Privatni rudniki zahtevajo povišek za 15 do 20 odst. dosedanjih cen. S tem poviškom hočejo pokriti stroške, ki bi jih imeli z novimi investicijami v rudnikih.

Trboveljska premogokopna družba dela sedaj v treh šihah in ob nedeljah in praznikih. Dnevno izvozi preko 100 vagonov premoga v Italijo, ostali premog pa odda na domači trg. Povpraševanje po premogu je vedno večje, kot ga ima pa Trboveljska na razpolago. Trboveljska se pripravlja, da odpre

še nove rove. Vsaj za letos je gotovo, da bo Trboveljska prodala več premoga, kot ga je pa leta 1929, ko je znašala letna produkcija okrog 2 mil. ton. Slovensko delavstvo je zadovoljno, da se je Trboveljski posrečilo, da je odlično soudeležena pri prodaji premoga v državi in izven nje in da ni zapostavljena, kot je bil to slučaj v prejšnjih letih, ko je bila n. pr. posebno težko prikrajšana pri državnih dobavah. Kajti vsled tega zapostavljanja ni imela škode samo Trboveljska kot podjetje, predvsem je bilo oškodovano delavstvo, ki je bilo brez posla in je moralo živeti v razmerah, ki so bile strašne v socialnem in gospodarskem pogledu.

Sedaj, ko so se razmere za Trboveljsko odlično zboljšale, pričakuje tudi delavstvo, da bo deležno boljših mezd. Z osemodstotnim poviškom na mezde in tudi z borno enkratno draginjsko doklado delavstvo ni zadovoljno. Izgovor Trboveljske, da se pri poviških mezd ravna po kolektivni pogodbi, ne drži. Nastopile so čisto nove razmere, katerih kolektivna pogodba ni predvidevala. Zato kolektivna pogodba s svojimi določili ne velja več. Treba je sklicati nova mezdna pogajanja in mora Trboveljska vsaj del dobička izročiti s povišanimi mezdami delavstvu. Te zahteve rudarji ne bodo toliko časa prenehali ponavljati, dokler jim ne bo ustrezno, da dobe vse, kar jim po vsej pravici pripada.

Zavarovana mezda in zaposlitev

Po najnovejši statistiki OUZD v Ljubljani je znašala v decembru povprečna zavarovana mezda 25.17 din na dan, to je za 0.15 din več nego v decembru prejšnjega leta. Če primerjamo porast draginje od decembra 1938 do decembra 1940 vidimo, da se je povečala za 20 odstotkov. Zahteva delavcev je, da se morajo mezde povišati za toliko, za kolikor je porastla draginja. Statistika OUZD kaže, da se to ni zgodilo. Kajti, če bi mezde porastle tako kot draginja, potem bi morale biti za 5.05 din na dan višje in ne samo 0.15 din, kot izkazuje statistika OUZD. Povoljnejša od porasta cen je statistika OUZD glede zaposlitve delavcev. Z izjemo septembra, oktobra in novembra izkazuje statistika znatno večjo zaposlitev delavstva, kot prejšnje leto. Tako n. pr. je bilo v oktobru 3542 zavarovancev manj nego v istem mesecu lanskega leta, v decembru smo imeli pa zopet 186 moških zavarovancev več nego v decembru prejšnjega leta. Poleg tega je letos zaposlenih več delavcev v zimskem času pri delih, kjer delavci niso socialno zavarovani. Zaposlitev je v letošnjih zimskih mesecih gotovo znatno večja kot prejšnje leto v istem času in je tudi

mного sezonskih delavcev, ki so bili druga leta brez zasluzka, dobilo delo. Osrednja uprava za posredovanje dela izkazuje, da je bilo v celi državi pri javnih Borzah dela 1. januarja prijavljenih 24.242 brezposelnih delavcev in to 17.947 moških in 6307 žensk. Samo posebi je to število majhno. Ni pa točno, ker je znano, da naše Borze dela ne vodijo popolne statistike o brezposelnih delavcih. Pri Borzah dela se vodi evidenca le o onih brezposelnih, ki prosijo za podporo, ali pa prosijo za posredovanje. Tega pa ne store vsi brezposelni delavci in jih ostane še vedno več tisoč, mogoče še več kot je pa priglasih, ki niso nikjer v evidenci. Koristno bi bilo, da bi se moral pri nas javiti Borzam dela vsak, ki je brez posla in naj potem prosi za podporo, ali ne. Le s prisilnim priglasihvanjem bi imeli pravi pregled o brezposelnih delavcih. Borze dela bi morale v svojih izkazih vedno izrecno pripomniti, da se izkazi nanašajo izključno le na prostovoljno priglasihene brezposelne delavce, dane bi nikogar motilo, da se mogoče njeni izkazi nanašajo na stanje brezposelnosti v državi sploh.

Podražitev mesa

Od oktobra do sedaj je bilo izvoženih iz naše države okrog 250 vagonov govejega mesa. Izvoz zadnje tedne stalno narašča. V velikih množinah se izvažajo tudi prašiči. Povečan izvoz ima za posledico, da primanjkuje blaga za domačo potrošnjo in da so cene vsaki dan višje. Izključno pravico za izvoz mesa in zaklane živine je imela Zveza mesne industrije. Sedaj je minister za trgovino ukinil dovoljenje, da lahko samo mesna industrija izvažajo meso in zaklano živino. Namen je, da bodo lahko izvažali tudi drugi interesenti in da se bodo dosegle tudi boljše cene na domačem tržišču, katere je mesna industrija zavirala, ker je imela monopol za izvoz. V redu je, da dosežemo čimvišje cene pri izvozu, kot je prav, da dobičkov pri izvozu ni deležen samo ozek krog izvoznikov. Glavne dobička bi morali biti deležni po pravici le producenti-kmetovalci. Zato bi pa morali

preskrbeti domači trg s cenejšim blagom, da ne bi vsled visokih cen na inozemskih tržiščih trpeli domači konsumenti. Posebi bi morala državna organizacija aprovizacije z mesom in mastjo vmes in urediti vprašanje tako, da zopet ne bi ostal dobiček dobre konjunktura le v rokah enega stanu, ampak da bi se moral porazdeliti na vse, ki so potrošniki mesa in masti. Kaj nam pomagajo vse kontrole cen in dragi administrativni aparati, če se bo pa z gospodarsko politiko dražilo živila na domačem trgu, med katera vsaj za velik del mestnega in industrijskega prebivalstva spada predvsem meso in mast. Zahteva konsumentov je, da se cene za meso in mast na domačem tržišču maksimirajo, dočim se naj za izvoženo meso in mast dosežejo najvišje cene, tako da bo končno od povprečja doseženega izkupička imel tudi kmet svoj pravičen in dober delež.

Zaposlitev tujcev

V Zagrebu se je ustanovilo društvo tekstilnih mojstrov, katerega namen je, da nadzira zaposlitev tujcev v tekstilni industriji in skrbi za zaposlitev domačih strokovnjakov. Društvo je že zbralo obširne statistične podatke. Tudi v Sloveniji bi bilo tako društvo potrebno. Vsaj imamo baš v tekstilni industriji zaposlenih vse polno inozemskih strokovnjakov, ki so baje »nepogrešljivi«, v resnici se bi pa že zdavnaj lahko nadomestili z domačimi močmi, če bi prizadeti podjetniki le hoteli zaposliti na vodilna mesta Slovence. Strokovnjaki, ki poznajo stroj in delo v tekstilni industriji so ponovno izjavili, da so le redke izjeme med tujci, katere zaenkrat še tekstilna industrija potrebuje. Veliko večino takozvanih »nepogrešljivih tujcev« bi se pa lahko odslovilo. Čudimo se, da oblast, ki izdaja dovoljenje za zaposlitev tujcev, tega ne vidi. Skrajni čas je, da se v tem pogledu napravi red.

Zaenkrat so zadovoljni

Okrog 1500 trgovskih pomočnikov v Sloveniji je dosedaj zaslužio manj kot 720 din na mesec, ali pri deseternem delu manj kot 2.88 din na uro. Zato so trgovski pomočniki z veseljem pozdravili bansko uredbo, ki določa za trgovske pomočnike minimalno plačo 900 din na mesec. Z novo bansko uredbo se bo moralo zboljšati plače vsem 1500 trgovskim pomočnikom, nekaterim več, drugim zopet manj. Pripomniti je, da se pri pomočnikih, ki žive v družinski skupnosti s trgovci, zaračuna hrana za 240 din mesečno in vrednost stanovanja pa s 60 din mesečno. Znano je, da delajo v nekaterih trgovinah na deželi trgovski pomočniki tudi po 12, 14 in še celo več ur na dan. Poleg tega so zaposleni še ob nedeljah. Trgovski pomočniki naj si zapomnijo, da znaša minimalna plača 900 din na mesec za zaposlitev 60 ur na teden. Če bi bil trgovski pomočnik zaposlen na teden preko 60 ur (z nedeljo vred) potem mora dobiti nadurno delo plačano. V tem slučaju se minimalna plača zviša sorazmerno s številom odpravljenih nadur in za 50odstotni pribitek za nadure.

Rudarske pokojnine

Rudarske pokojnine, katere izplačujejo Bratovske skladnice so nizke. Posebno sedaj, ko se življenjske potrebe dražje, so rudarski vpokojenci v težkem položaju. Glavna bratovska skladnica, katere področje je Srbija, Južna Srbija in Črna gora je sklenila, da bo vsem rudarskim vpokojencem, vdovam, sirotam in vsem ostalim koristnikom zavarovanja zvišala pokojnine in invalidnine za 8 do 10 odst. Za ta povišek, ki je zamišljen kot draginjska doklada, bo Bratovska skladnica v Beogradu votirala letno okrog milijon dinarjev. Prav bi bilo, da bi tudi Glavna bratovska skladnica v Ljubljani zvišala pokojnine svojim zavarovancem, vsaj je v naših krajih porast draginje še večji, kot pa v južnih delih naše države. Morebitni izgovor, da pri nas ne bi bilo mogoče povišati rudarskih pokojnin zato, ker je Bratovska skladnica pasivna, ne bo mogel biti merodajen. Vsaj finančne razmere pri Bratovski skladnici v Beogradu gotovo niso boljše. Če je tam bilo mogoče zvišati rudarske pokojnine, bo to mogoče tudi pri nas.

Vzgodno darilo

Zdravnik dr. Milan Popović je daroval Glavni bratovski skladnici v Beogradu svojo vilo in zemljišče pri Kosovski Mitrovici z namenom, da bo posestvo na razpolago za zdravilišče rudarjev. Med Slovenci se še ni našel mecen, ki bi se spomnil rudarjev in jim poklonil zdravilišče. Pač je pa med Slovenci že marsikdo obogatel z delom, ki so ga izvršili rudarji.

TOVARIŠI!

Pridobivajte nove naročnike za „Novo Pravdo“!

Politični pregled

Naš minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andrus je dal posebno izjavo sofijskemu dnevniku »Utr«

glede na trgovinske zveze med Bolgarijo in Jugoslavijo in na svečano otvoritev jugoslovensko-bolgarske gospodarske zbornice.

V Beogradu in Sofiji. Rekel je med drugim: V nedeljo 11. t. m. bo v Beogradu slovesno otvorjena bolgarsko-jugoslovenska gospodarska zbornica. Teden dni pozneje, 18. t. m., bo v Sofiji podobna slovesnost ob priliki otvoritve jugoslovensko-bolgarske gospodarske zbornice. Mislim, da je med našima dvema narodoma mogoča trajnejša in zelo dobra izmenjava blaga. Mi lahko dobivamo od vas premog, razna olja in industrijske predmete. Bolgarija pa lahko dobiva industrijske izdelke, ki se izdelujejo v naši državi. Mislim, da se more ne samo v okviru tesnega sodelovanja med Jugoslavijo in Bolgarijo, temveč tudi v medbalkanskem sodelovanju doseči velik uspeh. Balkanske države morajo v gospodarskem pogledu druga drugo izpopolnjevati, a vsako medbalkansko sodelovanje brez Bolgarije ne bi predstavljalo nobene sile, medtem ko bi se skupaj z Bolgarijo lahko dosegla na Balkanu gospodarska neodvisnost.

Italijansko časopisje mnogo piše o posvetu Balkanske zveze in naglašajo, da je potrdil nevtralnost evropskega jugovzhoda. Pri tem tudi navaja,

da se bodo vršila pogajanja Rumunije z Madžarsko in Bolgarijo.

Ta pogajanja naj skušajo rešiti sporne zadeve, ki jih ima Rumunija z Bolgarijo in Madžarsko. Italijansko časopisje naglašajo, da sedaj ni čas, da bi se spremembe mej uveljavile s silo, in izraža upanje, da se bo Rumunija s sosedi pobotala. Kakor znano vlada spor Rumunije z Bolgarijo zaradi Dobrudže, katere južni del je čisto bolgarski.

Turški zunanji minister Saradžoglu je s

posveta Balkanske zveze v Beogradu potoval v Sofijo, kjer je bolgarskim državnikom predlagal

načrt posebne črnomske pogodbe med Turčijo, Bolgarijo in Rumunijo.

Črnomska pogodba bi bila neodvisna od Balkanske zveze in bi imela za smoter branik proti prodiranju Sovjetske Rusije na Balkan. Pravi, da bi ta pogodba pomenila le utrditev miru, vendar pa Bolgarija in Rumunija pri tem ne bi zavzeli neprijateljskega stališča nasproti Sovjetski Rusiji. Velika ovira za sklenitev pogodbe pa je v bolgarskih zahtevah, naj Rumunija odstopi južno Dobrudžo. Mnogi tuji listi naglašajo, da bi Rumunija storila moderen čin, če bi vrašanje Dobrudže, ki je življenjskega vrašanja za Bolgarijo, rešila na pravičen način. Pri tem izražajo, da bi s tem bil mir v tem delu Evrope morda za zmerom rešen.

Po francoskih in nemških vesteh

na zapadnem bojišču dalje ni bilo posebnih dogodkov.

Kakor pravi poročilo francoskega generalnega štaba, je bil v ponedeljek 5. t. m. najmirnejši dan na zapadnem bojišču od začetka vojne.

Sovjetske čete so pred dnevi začele močnejše napadati Fince, a niso uspele. Prej ko slej

se finska vojska čvrsto drži

in odbija napade. Opaža se zbiranje sovjetskih čet na vzhodni obali Ladoškega jezera in je verjetno, da bodo sovjetske čete začele napadati finske otoke v tem jezeru. Sovjetska letala stalno bombardirajo različna finska mesta. V preteklem tednu so sovjetska letala po vesti iz Helsinkov bombardirala skupno 150 mest in naselij ter vrgla nanje okrog 7000 bomb. Pri tem je bilo ubitih 143 civilistov, 150 pa ranjenih. Po neki francoski vesti hoče Moskva izsiliti odločitev na Finskem do 23. t. m.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na sejmu v Kranju so se trgovali za kg žive teže: voli I. po 6, II. po 5.50, III. po 5, telice I. po 6, II. po 5.50, III. po 5, krave po 3.75 do 5, teleta po 7 do 8 din. V Konjicah so bili za kg žive teže: voli II. po 5 do 6, III. po 4.50, telice II. po 5 do 6, krave po 2.50 do 4, teleta po 4.50 do 5 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ptujju pršutarji po 7.25 do 7.75, debele svinje po 8 do 8.75, plemenske svinje po 6 do 6.50, v Konjicah: špeharji po 9, pršutarji po 8, v Kranju: špeharji po 9.50 do 10, pršutarji po 8 do 8.50 din.

KRMA. V Kranju: lucerna in seno po 125, slama po 75, v Mariboru: seno po 150, slama po 75, v Konjicah: lucerna po 160, seno po 80 slama po 40 din za 100 kg.

VINO. V mariborskem okolišču se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 in finejše sortirano po 6 din za liter. Pri vinogradnikih konjiškega okolišča je bilo navadno mešano vino po 3.50, finejše sortirano po 4 din za liter.

VOLNA. V Kranju: neoprana po 26 do 28, oprana po 34 do 38, v Konjicah: neoprana po 30, oprana po 40 do 50 din kg.

SIROVE KOŽE. V Mariboru: goveje 18, v Kranju: goveje po 14 do 16, telečje po 18, svinjske po 9 do 12, v Konjicah: goveje po 11, telečje po 14, svinjske po 7 do 8 din kg.

SIROVO MASLO. V Konjicah po 41, v Kranju po 34 do 36, v okolici Maribora po 32 din kg.

FIZOL. V Kranju po 600 do 700, v mar-

borski okolici po 650, v Konjicah po 700 din za 100 kg.

DRVA. V Kranju po 110 do 115, v Konjicah po 75, v mariborski okolici po 120 din kubični meter.

Vrednost denarja

Na naših borzih smo dobili 6. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih pa tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 176.35 do 179.55 (za 217.84 do 221.04) din;

100 francoskih frankov za 99.65 do 101.95 (za 123.15 do 125.45) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 9.95 do 10.05 (za 12.28 do 12.38) din;

1 holandski goldinar za 23.49 do 23.87 (za 29.01 do 29.39) din;

1 belgijsko belgo za 7.49 do 7.61 (za 9.25 do 9.37) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 425 do 425.50 din.

Sejmi

12. februarja: Motnik, Radeče pri Zidanem mostu, Vrhnika (kramarski), Št. Janž (kriški srez).

13. februarja: Ljutomer, Kamnik;

14. februarja: Brežice, Dob pri Domžalah, Ponikva, Semič, Sevnica ob Savi, Št. Lambert, Žalec, Zerovnica;

15. februarja: Bogojina v Prekmurju, Velenje.

Po vsej Sloveniji gre glas:

SCHICHTOV
RADION

vsebuje
MILO!

dobro, blago Schichtovo milo, ki med kuhanjem struji skupaj s kisikovimi mehurčki skozi tkanine in odpravi vso nesnago. Perilo se kar sveti tako je čisto in belo.

RADION BELINA!

Schichtov
RADION
pere sam!

Novice

* Volilne priprave Jugoslovenske nacionalne stranke. V zvezi s sestavo volilnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke za preučevanje volilnega zakona in za pripravo na morebitno vodilno borbo se je mudilo v Beogradu večje število strankinih voditeljev iz raznih krajev države. Prišli so po podrobnih navodilih za svoje delo.

* Roki za zamenjavo starih kovancev. Stare srebrne kovance za 50 din je treba zamenjati do 16. t. m. Stari kovanci po dinarju morajo biti zamenjani do 20. aprila, srebrni kovanci po 20 din, dvodinarski novci in 50 parski pa do 16. avgusta.

* Nov list Jugoslovenske nacionalne stranke. V Sarajevu je začel izdajati bivši narodni poslanec g. Milalić tednik »Principi jugoslovenske omladine«. Novi tednik zastopa politične smernice Jugoslovenske nacionalne stranke.

* Očitek dr. Mačka slovenskemu delu Jugoslovenske radikalne zajednice. »Hrvatski dnevnik« ostro obračunava s politiko slovenskega dela Jugoslovenske radikalne zajednice in s pisanjem »Slovenca« ter pravi med drugim: »Tudi tokrat so ti slovenski politiki šli ne samo preko pravic in koristi hrvatskega naroda, temveč so s svojim postopanjem poskušali škodovati Hrvatom. Hrvati doslej niso nikdar ničesar storili na škodo Slovencev in se tudi niso protivili slovenski banovini. Toda na žalost niti tokrat niso bili deležni strpnosti s strani slovenskih politikov iz Jugoslovenske radikalne zajednice. Listi dalje obžaluje, da je slovenska zajednica podpirala vladavino, proti kateri so se morali Hrvati toliko boriti, ali navzlic temu so Hrvati to vladavino zrušili. »Hrvatski dnevnik« se postavlja na stališče, da se medsebojni odnosi Hrvatov in Srbov tičejo samo teh dveh in da Slovenci s svojim vmešavanjem ne morejo preprečiti rednega razvoja in ureditve teh vprašanj.« Končno pravi list: »Nihče ne zanikuje slovenskega narodnega ozemlja. Razen nekoliko vas, ki so bile pozneje priključene dravski banovini in ki se morajo vrniti Hrvatim, je vse ozemlje dravske banovine slovensko. Slovenci torej nimajo razloga, da bi si nakopali zamero Hrvatov.«

* Uredba o nadzorovanju cen. Prvotni osnutek uredbe o nadzorovanju cen v trgovini na debelo je bil zavržen in izdelan nov osnutek, ki ga je že odobrili ministrski svet in bo v kratkem podpisan. Nadzorovanju bo podvrženo 25 najvažnejših življenskih potrebščin. Za osnovo bodo vzete sedanje cene, ki bodo pa tudi lahko popravljive. Nadzorovanje se bo nanašalo samo na trgovino na debelo, kar pa ne pomeni, da bo trgovina na drobno brez nadzorstva. Za njo bodo še nadalje veljale določbe uredbe o pobljanju draginje in brezvestne špekulacije.

* Nova uredba o državnih upokojevcih. Glede na posredovanje nekaterih upokojskih društev na pristojnih mestih je prispela iz Beograda vest, da je ministrstvo za finance že izdelalo novo uredbo. Uredba bo stopila v veljavo 1. aprila.

* Nemci iščejo v naši državi ležišča nafte. Zadnje čase se muči skupina Nemcev v Koprivnici, kjer raziskuje ležišča nafte. Ugotovljeno je namreč, da so najizdatnejša ležišča nafte v Jugoslaviji v črti od Selnice v Medimurju do Ludbrega in Koprivnice proti Virovitici. Nekateri si obetajo od tega raziskovanja zelo mnogo ter pričakujejo, da bo kmalu prišlo do izkoriščanja zemskih zakladov.

* Nova cesta skozi Nemški Rovt. Prebivalstvo gorske vasice Nemškega Rovta v Juljski krajini že vrsto let čaka, kdaj se bo uresničila njegova želja, da dobi cesto. Ni še tako dolgo, ko se je to mudila italijanska vojaška komisija in skušala ugotoviti, kje je bila to cesto najkoristnejše izpeljati. Komisija je sicer bolj gledala na to, da bi bila ta nova cesta v vojaškem oziru prikladna, pa vendar bi ljudje tega kraja vsaj delno prišli na svoj račun, če bi se ta cesta zgradila. Ker so vesti o tej cesti spet potihnile, ni gotovo, da se bo važna prometna zveza začela že pomladati graditi.

* Francozi in Nemci kupujejo naše konje. Nedavno so se mudili v Bački francoski in nemški kupci in nakupili več sto konj. Vse so takoj natovorili v vagone in jih poslali. Kupčija je bila dobra, saj so bile živali po 4000 do 6000 din.

* »Planinka« na Pohorju je zgorela. V nedeljo zjutraj je iz nepojasnjene vzroka začela goreti na vrhu Pohorja koča »Planinka«. Stavba je kmalu zgorela, ker je bila pretežno lesena. Last je bila podružnica Slo-

venskega planinskega društva v Rušah, ki je bila postavila »Planinko« leta 1912., ker Ruška koča pri Arehu ni več zadoščala potrebam razvijajočega se pohorskega planinstva. »Planinka« je imela 11 sob s pritliklinami, kopalnicami in drugimi prostori. Škoda znaša preko 300.000 din.

* Pod težo snega se je podrla streha. V Spodnjih Račah ima domačijo kovač Franc Peršuh. Te dni je šel po opravkih, doma pa je ostala sama žena z otrokom. Nenadno go prihiteli v hišo sosed Alojzij Rečnik in drugi, češ da naj Peršuhova takoj zapusti hišo, ki se ruši. Posestnik Rečnik je namreč opazil iz svoje hiše, kako se je ostrešje Peršuhove hiše, ki je že stara, zrušilo. Le takojšnjemu opozorilu sosesda Alojzija Rečnika je pripisati, da je Peršuhova z otrokom v zadnjem trenutku ušla smrti.

* Smrtna žrtev dela. Pri postavljanju droga za električni vod v Poljanski dolini je bilo te dni zaposlenih 17 delavcev, med njimi 30-letni Anton Gladek iz Fužin. Medtem ko je bil drog že delno v jami, se je težki les, ki so ga potiskali navzgor z vilicastimi drogovi, sprožil in padel. Vsi drugi delavci so srečno odskočili, le Gladek je imel nesrečo. Skočil je v sneg do pasu in nesreča je hotela, da se je spotaknil ob majhne lesene kolčice, ki so pri dnu varovali na novo posajene smrečice. Zavoljo tega je padel v sneg in nanj se je zvrnil drog, ki ga je stisnil preko prsi, da so nastopile notranje krvavitve. Poleg tega mu je zlomilo tudi levo nogo. Ponesrečenca so takoj prenesli v bližnjo hišo in poklicali zdravnika, ki pa mu ni mogel več pomagati. Gladek je bil priden delavec.

* Truplo ponesrečenega strojnika so potegnili iz potopljenega rušilca. Truplo narednika strojne oddelka Griesbacherja, ki je izgubil življenje v trenutku, ko se je potopil rušilec »Ljubljana«, so te dni potegnili na površje. Dejstvo, da so truplo pokojnega Griesbacherja našli poleg tanka za nafte, potrjuje domnevo, da je rajnik odprl ventile nafte in s tem prepredil eksplozijo na ladji, s čimer jo je tudi rešil. Pokojnik je štel šele 28 let in je bil zelo vesten mornar. Zda je tudi ugotovljeno, da znaša odprtina na ladji, ki jo je povzročila skala, v katero je ladja zadela, 8 m dolžino in 2 m v širino.

* Led na Dravi odtrgal več mlinov. Ko je nastopilo fužnejše vreme, plavajo po Dravi

večje plošče ledu, ki so zlasti nevarne lesenim mostovom in mlinom ob bregu. Tako je led v odseku Obrež — Ormož odtrgal velik mlin g. Zadravca iz Ormoža. V veliki nevarnosti je bil tudi leseni most pri Ormožu. Drava je nosila s seboj še več drugih mlinov.

* Najdba od vlaka razkosanega trupla. Na železniški progi Karlovec — Ljubljana so našli med postajama Zorkovcem in Ozliem razmrčverjeno truplo 40-letnega Stjepana Krajnčeca iz Zorkovca. Uvedla se je preiskava, da se ugotovi, ali gre za nesrečo, za samomor ali morda celo za zločin.

* Tudi rihe so zmrzovale. Nedavni mraz, kakršnega v Dalmaciji ne pomnijo, je napravil po vrtovih in sadovnjakih veliko škodo. Na Braču je uničeno na tisoče oljk. Drevesa so od mraza popokala in letos ni pričakovati plodu. Po planinah je zmrznilo mnogo drobnice, po gozdovih pa mnogo divjadi. Nenavaden pojav je bil, da je mraz letos dosegel celo rihe v morju. Na posameznih mestih, zlasti v Kanalu pod Velebitom so začele rihe zmrzovati. V Ljublaškem prolazu pri otoku Pagu so naložili ljudje dnevno po 50 metrskih stotov sipe, ki je omamljena od mraza plavala na površini vode. Rihe so lovili kar z rokami, ker se niso mogle gibati.

* Bencin ni šala. Nedavno noč je gorelo pri Sv. Križu nad Litijsko gospodarsko poslopije Hranilnice in nosilnice pod cerkvijo. V poslopiju je bila garaža avtomobilskega prevoznika g. Dolinaria, v kateri sta zgorela dva avtomobila. K sreči sta bila Hranilnica in g. Dolinar vsaj delno zavarovana. Vzrok požara preiskujejo orožniki. Najbrž da se je komu zahotelo bencina. Splazil se je v garažo in odvil petelina pri bencinskem kotličku, pa se mu je vžgal bencin po nezavidnosti.

* Starši v grob, otroci k sosedom. Nedavno je plaz na Kozjaku terjal življenje vzornih zakoncev 44letnega posestnika Josipa Ranerja in njegove 29letne žene Marije od Sv. Urbana. Zaradi te nesreče so štirje otroci ostali sami. So to 10letna Marija, 9letna Elica, 6letna Anica in 3letni Ivanček. Župan v Kamnici g. Lorenčič je sklenil zadevo urediti tako, da bodo po enega otroka prevzeli sorodniki, odnosno bližnji sosedje Sorodniki, ki bodo prevzeli domačijo, bodo obvezani za skrb in dobro vzgojo nesrečnih otrok.

* Trgovci! Uhogrelce razpošilja vsako množico Slovencev. Celje

Paul Keller

13

DOM Roman z gora

Poslovenil B. R.

Toda tudi v tem naslonjaču ni bilo njegovega doma. Samo divje, boleče hrepenenje je prišlo, ko se je zunaj počasi mračilo.

Tam onstran ceste pa je medtem tonila neka mladost. Lotina mladost.

Kdo ve, kako dolgo traja mladost? Pri nekaterih se hitro izgubi, pri drugih traja vse življenje.

Kdor doživi spoznanje, ni več mlad, ni več otrok. Samo tisti so otroci, ki stojijo pred zagnjenimi slikami življenja brez želja in ničesar ne vprašajo.

Kdor je z dvomečo roko dvignil tenčico in tisti, ki je vihar pred njim razgalil velike, blodne slike življenja, — ta je že daleč od mladosti.

In kdor je daleč od mladosti, je blizu smrti.

Loto je bilo sram. Ko je v bratovih rokah videla svoj šopek, se je zavedela, da žive ljudje, ki znajo onečaščati ljubezen in zvestobo.

Tri leta pozneje. Velikonočni zvonovi so peli prav tako kakor takrat, ko so spet pozidavali Bukovnikovo domačijo. Čisto isti glasovi so bili. Čisto ista velikonočna pesem. Samo nov učitelj je stopal pred pojočo množico; stari učitelj je bil med tihimi, številnimi poslušalci, ki so pod rušo prisluškovali pesmi vstajenja.

Za pevci je šla godba, potem duhoven s svojim spremstvom in nato verniki v vrstah po pet ali šest ljudi.

V eni teh vrst so bili Bukovnikov Henrik, njegova sestra Lenka, Matija Bernik, Lizika, oskrbnik Rogelj in njegov sin Janez.

Ljudje z Bukovnikovega doma so hodili zmerom zase. Niso se mešali med druge.

Matija in Rogelj sta bila nekoč pri godbi, pa sta se potem tam sprla, ker sta bila užaljena.

»Prava reč,« je takrat rekel Matija, ko je prišel domov s svojo trobento, ki je drugače visela na koru pri orglah. »Prava reč, saj so muzikanti najmanj pobožni ljudje v cerkvi. Če igrajo, morajo ves čas samo paziti, da ne zgreše takta in ne morejo misliti na boga, ko je odmor, pa samo sopihajo. Pravim vam: če bi bog še enkrat prišel na zemljo, bi najbrž marsikateremu muzikantu razbil bas na glavi.«

»Res je,« je pritrdil Rogelj in nič drugega ni dodal.

Ko pa je drugo nedeljo sedel z Bernikom v cerkvi, je med mašo zaspal. Teda mu je med potjo domov Matija hudobno rekel, da bi bilo zanj le bolje, če bi bil ostal pri godbi.

Po veliki maši so šli vsi z Bukovnikovega doma skupaj domov.

Dobre volje so bili, saj jim je dobro šlo. Henrik se je zda za zmerom vrnil domov. Napravil je maturo in je imel zda pravico do skrajšanega vojaškega roka. Matija je bil zadovoljen z njim. Bil je visok, nekoliko bled, a zastaven in lep fant.

»Zda naj se pa zgodi, kar se hoče,« mu je dejal Matija. »Ko imaš svoje šole, boš lahko dobil takoj službo, če bi se nam kaj ponesrečilo.«

Zaenkrat pa ni kazalo, da bi se moglo kaj ponesrečiti. Dom so čisto prenovili in prezidali. Skupno delo vseh je rodilo takšne sadove, da je Matija lahko redno plačeval obresti za dolgove in še je dosti ostalo za razne priboljške in nove reči.

Če pa ga je Henrik vprašal, ali si jemlje obresti tudi za svoj denar, ki ga je vložil, je bil Matija vselej slabe volje in je samo rekel:

»Ali bi rad še meni dajal mezdo kakor kakšnemu hlapcu? Kar molči! Jaz bom že dobil svoje peške, ko nam bo bolj šlo. Takrat bova poračunala. Saj si vse zapisujem. Če kaj potrebujem, si že vzamem, sestri in Lizi pa dajem mleko in maslo, krompir in mast. To je že dovolj obresti.«

Zda pa se je Matija ukvarjal z velikimi načrti. V nekem griču, ki je bil tudi Bukovnikov, je odkril ilovico. Zato je sklenil postaviti opekarno in si je od nje obetal dosti zaslužka. Samo pametno in previdno bo treba začeti. Kaže, da pojde opeka dobro v denar, ker ljudje v okolici toliko zidajo. Za začetno glavnico je sklenil Matija poklicati na pomoč svojih poslednjih sedem tisočakov.

»Kaj bo pa z Liziko, če se delo ne bo obneslo? Ali pa če ti umreš?«

Bernikov obraz se je zmračil.

»Z Liziko? No, dal Zelati bo pač moral! Kaj bi pa bilo, če bi bil jaz brez denarja? In da bi doživeli polom, — na to sploh ml-

* **Zrtev mraza.** Nedaleč od Škol pri Cirkovcah so ljudje našli na cesti smrznega 80-letnega preužitkarja Ludvika Skriblerja.

* **Zrtev plazu pri Zavrču.** Pri Zavrču je te dni plaz zasul viničarko Terezijo Bratuševno iz Korenjaka. Bratuševa je čistila od snega dohod k svoji hiši, ki je postavljena ob strmem pobočju haloškega gričevja. Sredi dela pa se je s strmega brega utrgal velik plaz, ki je ubožico pokopal. Ko so domači pozneje zagledali v bližini hiše kup snega, so zaslutili, da se je zgodila nesreča. Začeli so razkopavati sneg. Domači in sosedje so morali kopati tri dni, da so prišli do trupla nesrečne viničarke.

* **Vlak je povozil dekle.** Delavke, zaposlene v kranjski tvornici Inteks, so šle nedavno po končanem delu v okrepčevališče v bližini železniške postaje na malo južno. Ko so se potem vračale na postajo, je privozil tržiški vlak. Zaradi goste megle je 30letna Milka Avpičeva iz Tržiča prišla pod vlak. Sprevodnik, ki je stal na stopnici vagona, je zaslišal njen obupni krik. Nesrečni Milki je vlak odrezal obe nogi v stegnu. Zaradi premočne krvavitve je za poškodbami kmalu umrla.

* **Smrt mladenke zaradi opeklin.** Ko se je 19letna sobarica Angela Markova v Žalcu grela nedavno pri močno zakurjeni peči, se ji je vnela obleka. Markova je dobila hude opekline po hrbtu. Prepeličali so jo v celjsko bolnišnico, kjer je te dni umrla.

* **Med gostijo si je končal življenje.** Zalostno se je končala te dni vesela gostija na Gaberniku pri Gornji Polskavi. Ženil se je posestnikov sin Jožef Zlodej z viničarsko hčerko Frančiško Korenovo. Za starešino je bil posestnik Alojzij Zamuda iz Spodnjih Hoč pri Mariboru. Po poroki so prišli svatje na nevestin dom in začela se je gostija, ki je trajala ves dan do večera. Med svati je vladalo veselje najbolj vesel in razposajen pa je bil starešina sam. Proti večeru mu je zlezlo vino v glavo in je postal otožen. Ko ga je njegova žena, ki je bila z njim na gostiji, vprašala, kaj mu je, je planil kvišku in jo začel zmerjati. Nato pa se je začel jokati, da so ga svatje komaj utolažili. Potem se je dvignil in odšel za ženo v kuhinjo. Vsi so mislili, da se hoče Zamuda v kuhinji z ženo spraviti. Ko pa je stopil v kuhinjo, je prijel za dolg nož ter planil z njim proti ženi. Hotel jo je zabosti, toda žena je v zadnjem trenutku udarec odbila in zbežala v sobo.

sliti ni treba. Če se ne bo obneslo, bomo že ob pravem času nehali.»

Henrik je pomislil.

»Da, in jaz tudi Lizike ne bi pustil. Vse bi storil zanjo. — vse!«

Tedaj so se zaiskrile Matijeve oči. Pravi velikonočni sijaj je bil v njih. In molče je stisnil Henriku roko.

Henrik pa je že gledal stran, na cesto. —

Tam je stopalo v svežem jutru mlado, lepo dekle. Imela je svetlo obleko in lep klobuček po novi modi.

Zraven nje je šel mlad fant, pred njima pa se je zibal po cesti bebec. —

»Ti,« je dejal Janez Lenki, ki je prav tedaj prišla k njemu, »prav za prav je Bercetova Lota postala kar zala.«

Lenka ni odgovorila.

»Saj si tudi ti Lenka čisto lepa, čeprav nisi tako imenitna in učena. In kar je poglavitno, — dosti močnejša si kakor Bercetova.« —

Janez je bil prepričan, da se bo Lenki s temi besedami prikupil. Lenka ga je pa tako grdo pogledala, da mu je kar sapo zaprlo. Zato se mu je zdelo pametneje, da se je obrnil k Henriku.

»Kaj pa je? Ali sta se spet prepirala? Ali si morata res zmerom biti v laseh?«

»Lenka je preveč surova. Prav nikakšne vzgoje nima. Sploh ne bom več z njo govoril.«

»Kaj pa je sploh bilo?«

»Rekel sem ji, da mi je Lota všeč, pa je bila menda ljubosumna ali kaj.«

Henrik je spet pogledal na cesto.

»Priatelj, ali se še spominjaš, kako si takrat zagnal nien šopek na cesto. Vidiš, odtlej nisem več govoril z njo.«

»Da. Sicer pa je tako najbolje. Prijatelji z Bercetovimi ne moremo biti. — Mladega Hrastarja poglej! Mislim, da se kar preveč slini k njej. Zmerom je kuhan in pečen pri Bercetovih No. to bi bilo pa tako, kakor če bi slon kanarčka zasnubil.«

Prav tedaj pa se je Bercetov Gustav obrnil in zatulil po bregu navzdol:

»Novi gospod ima groša dva-a-a-a-vozek za cunje in lenega psa-a-a-a!«

Potem se je bebec zasmel, Lota pa je skočila k njemu in mu prigovarjala, naj molči. To je pomagalo vsaj toliko, da je fant utihnil, vendar pa se je še večkrat obrnil proti Bukovnikom, zagrozil s pestjo ali pa pokazal jezik.

»Zmerom bolj nori,« je dejal Janez. »Toda brivčevo pesmico zna še zmerom. To je edino, kar zna na pamet. No, in njegov oče kmalu ne bo dosti boljši.«

»Ne smeš tako govoriti, Janez!«

»Saj ne veš, Henrik, kako stari Berce prijel. Vsak dan je pijan, časih že na vse zgodaj. In, veš kaj je najbolj čudno? Da pije prav od tistega dne, ko je tvoja mati umrla.«

»Kako je to?«

»Prej Berce skoraj ni pokusil vina, tisti dan, ko je tvoja mati umrla, je bil pa opoldne tako pijan in je tako razgrajal v gostilni, da smo ga še pri nas slišali. Veš, kaj pravi Matija? Da je to slaba vest, ki jo skuša v žganju utopiti.«

Vsak dinar, porabljen za pravilno nego zob, Vam ustvarja kapital za vse življenje: zdrave, trdne in bele zobe!

SARGOV **KALODONT**
PROTI ZOBNEMU KAMNU

Z dvignjenim nožem v roki je planil mož za njo, na pragu pa ga je eden izmed svatov prijel za suknjič in ga zadržal. Tedaj pa se je Zamuda obrnil ter z vso močjo sam sebi zasadil nož v prsi. Zadel se je v srce, nato pa se je mrtev sesedel.

* **Smrtna nesreča mariborskega železničarja.** Nedavno je nemški potniški vlak na glavni postaji v Mariboru zgrabil 28letnega železničarja premikača Antona Dajčmana. Ves vlak je šel nesrečnežu čez noge. Grozno razmesarjen je obležal Dajčman pri priči mrtev. Anton Dajčman je bil s Pragerskega, od koder se je dnevno vozil v službo. Zapustil je mlado ženo in troje nepreskrbljenih otrok. Bil je vesten železničar.

* **Smrt pod vlakom.** Na postaji Grobelnem se je mlad fant vrgel pod vlak tako, da mu je odrezalo glavo. Iz vojaške knjižice, ki so jo našli v suknjiču, se je ugotovilo, da je 23-letni samomorilec mizarški pomočnik Janez Javornik iz Št. Vida pri Grobelnem. Vzrok obupnega dejanja je baje nesrečna ljubezen.

* **Smrtna nesreča dveh opekarniških delavcev.** Pri opekarni inž. Unger-Ullmanna na Gornji Ložnici pri Žalcu sta opekarniška delavca Franc Verdev s Plevne pri Žalcu in Pavel Maloprav s Polzele kopala blizu opekarnarne zemljo za izdelovanje opeke. Ko je Verdev podkopal zemljo v dolžini šestih metrov in je Maloprav odmetaval zemljo iz jarka, sta dva delavca na vrhu v njuni bližini

sekala zemljo. Zaradi stresljajev se je debela plast zemlje zrahljala, vsula na Verdeva in Maloprava in ju pokopala pod seboj. Delavci so takoj priskočili na pomoč in po oretku ene ure odkopali oba ponesrečena delavca. Oba pa sta bila že mrtva. Verdev zapuščal ženo in sinčka, Maloprav pa ženo s petimi nepreskrbljenimi otroki. Prebivalstvo globoko sočustvuje s svojci ponesrečenih delavcev.

* **Ure je popraviljal.** Ob koncu novembra lani se je v gostilni Jesiha Jakoba na Rudniku pojavil neznanec in se izdajal za urarja. Natararica mu je verjela in mu zaupala v popravilo zapestno uro. Neznanec je obljubil, da bo v enem tednu uro popravil in jo vrnil. Po poteku enega tedna pa tudi pozneje se ni več oglasil. Mož je okoli 50 let star, visoke suhe postave, že nekoliko osivelih las, srednje dobro oblečen in ima dober nastop. Govoril je bolj ljubljansko narečje.

* **Drzen vlom.** Nedavno so neznanci vlomili v Loibnerjevo hišo v Rimskih Toplicah in odnesli razno blago trgovcu Loibnerju. Vlomilci so bili nedvomno kaki domačini, ki so jim razmere dobro znane. Vedeli so, da je hiša preko zime zapuščena, ker je njen lastnik pozimi v Celju, in da je bilo v hiši mnogo blaga, kakor perila, obleke, konzerv, likerja in drugega.

* **Z lažno občinsko štampiljko si je hotel pomagati.** Ernest Lutar je hotel kupiti mlinške stroje v Majdičevi veletrgovini v Celju.

»Tega ne more nihče trditi.«

»Trdil tega Matija ne bo, ker ne mara še enkrat sedeti. Veš, zdaj so že tri leta odtlej. Takrat je bila žalostna velika noč. Matija marsikaj prenese, le tega ne more, da je takrat sedel. Zato tudi nikogar na vasi ne mara videti.«

»Prav za prav ni prav, da smo sprti s vsemi, upam, pa, da se bo že vse izpremenilo.«

»To boš pa lahko še dolgo upal. Če nam bo zdaj še opekarna dobro šla, nas bodo hoteli od nevoščljivosti snesti. Saj nam v glavnem zamerjajo samo to, da nas ni vrag vzel. Če bi bili tvojega očeta zaprli, če bi bil Berce dobil naš dom in bi bil moral ti iti za hlapca, bi nas ljudje kar radi imeli. Tako pa ne!«

Henrik je zastokal. Janez pa je nadaljeval:

»In kaj so vse govorili! Da je tvoj oče zažgal ali pa ti! Da, da, tako je bilo! To še zmerom govore. Sicer ne na glas, ker se boje, da ne bi šli sedet, govore pa le. Ti ali tvoj oče ali pa oba. In potem, da se je sam ustrelil. In o tvoji materi in Matiji govore.«

»Nehaj, Janez, nehaj! Ne maram več tega slišati.« —

Tam na klancu pa je prav tedaj rekla Lota mlademu Hrastarju:

»To pa ni lepo, da so ljudje tako hudobni s Bukovnikovimi.« —

»Da ni lepo? S takimi požigalci in samomorilci?«

»Kdo more to dokazati? Nihče!«

Ker ni imel dovolj gotovine, si je pomagal s svijačo. Doma je imel štampiljko bivše občine Krplivnika, ki je zdaj vključena v sosedno veliko občino. Napravil je potrdilo, s katerim se je občina Krplivnik obvezala, da bo Majdičevi tvrdki plačala celotno kupnino 18.000 din v mesečnih obrokih. Seveda je podpisal tudi župana. Ko je zapadel prvi obrok in Lutar ni imel gotovine, je spet potkal pečat bivše občine in prosil v imenu občine za odlog plačila. Prevara pa je prišla na dan in mali senat okrožnega sodišča v Murski Soboti je obsodil Lutaria na štiri mesece strogega zapora in na plačilo 500 din povprečnine.

* **Za mrtvega ga je naredil.** K posestniku in lesnemu trgovcu Antonu Škerbinku v Selnici ob Dravi je prišel mlajši moški in mu izročil pismo, v katerem prosi sin posestnika Ivana Jarca iz Selnice Škerbinka za posojilo 2000 din, češ da mu je umrl oče. Škerbinek mu je v dobri veri, da je stari Jarc res umrl, izročil vsoto. Po nekaj urah pa se je Škerbinek prepričal, da je stari Jarc še živ in da njegov sin ni zaprosil za posojilo. Za sleparjem poizvedujejo orožniki.

* **Zaradi krivega pričevanja** je mariborsko okrožno sodišče obsodilo 33-letnega kolarja Jurija Pacigo iz Janškovega vrha in 31-letnega posestnikovega sina Ivana Kamenska vsakega na mesec dni zapora, ker sta pri neki sodni razpravi lažno pričala. 52-letna posestnica Marija Pisloková pa je bila obsolena na mesec dni zapora in 300 din globe, ker je Pacigo in Kamenska nagovarjala h krivemu pričevanju.

* **Ponoči s samokresom na pokopališču.** Evojci umrlih v Ljubljani imajo navado na sveti večer prižigati sveče in krasiti grobove s božičnimi drevesci. Ko sveče dogorijo, pridejo ubožni ljudje in poberejo ostanke voska. Pobiranje voska je dovoljeno, toda nekateri to zlorabljajo in odnašajo z grobov ne samo vosek, temveč cele sveče. Dva mlada fanta, ki sta se morala zaradi nabiranja voska na pokopališču pri Sv. Križu zagovarjati pred sodniki, sta na sveti večer lani na prav pustolovski način izkoristila priliko. Pobirala sta tudi sveče. Ko so ju zasledili, je eden izmed njih celo streljal na pokopališkega paznika. Fanta, ki sta starejša mladolletnika, sta se zagovarjala, da sta hotela nabirati samo vosek, toda v vreči, ki so jo našli, so bile debele voščene sveče. Fant ki je prišel nabirati vosek oborožen s samokresom

kakor razbojnik, ni povedal ničesar določenega, ko ga je predsednik vprašal, zakaj se je oborožil. Senat je upošteval vse olajšilne okolnosti in je fantu prisodil tri mesece strogega zapora pogojno za tri leta, njegovemu pomagaču pa en mesec strogega zapora pogojno za tri leta.

* **Kovačnica dinarjev na Mirni.** Zadnji čas so šušljali po Mirni, da se v njeni okolici kujejo dvodinarski kovanci. Ko je zvedel to vodja orožniške postaje g. France Poženel, je takoj obvestil vse gostilne in trgovine, naj mu sporoče, ali je kdo opazil kak ponarejen kovanec. Že istega dne nonoldne je prišel občinski siromak Janez Kmet iz Mirne kupovat v trgovino Matije Marina slanino. Plačal je s tremi ponarejenimi in tremi dvodinarskimi kovanci. Domača hčerka je takoj opazila, da so kovanci ponarejeni. Ko je dejala, da za ponarejene kovance ne proda slanine, je Kmet plačal za vse prave kovance. Ko je Kmet odšel, je takoj obvestila o dogodku vodjo orožniške postaje Poženela, ki je hitel s tovarišema Čontalom in Čenlakom v stanovanje Kmeta, ki je takoj povedal, da ima 19 kovancev, katere mu je dal njegov sin Nace. Pri sinu Nacetu so našli orožniki 24 kovancev in tudi model iz ilovice. Ba je ponarejal kovance že poleti, ker pa so bili slabo izdelani, jih ni dal v promet. Podaril jih je 19 očetu, ki je 86 let star in še ni bil kaznovan. Nace je malo omejen in vse skupaj ni resna zadeva. Sreča je le, da so orožniki tako hitro izsledili kovačnico. Oče bržkone ni vedel, da ima opraviti s ponarejenim denarijem.

* **Kazen zaradi predragega petroleja.** Te dni so dobili nekateri radeški trgovci kazenske naloge po 500 din, ker so prodajali petrolej po 9 din liter. Trgovci so se pritožili in dokazali, da so plačali petrolej v sodu po 8 din 75 par liter, zaradi česar jim je tedaj nemogoče prodajati ga po 7 din liter.

* **Sumljiv možak.** Orožniki v Šoštanj su bili te dni opozorjeni na sumljivega možaka, ki se je nekaj časa zadrževal v neki gostilni v Topolšici kjer je zapravil denar. Tuje je govoril, da je doma iz okolice Trbovelj in je pokazal tudi legitimacijo na ime Alojzija Žlavsa iz Celja, za katero pa je ugotovljeno, da je bila Žlavsu ukradena. Preden so orožniki prišli v gostilno, jo je že popihal. Ba je gre za vlomilca, ki je dobil velik plen pri vlamu v stanovanje Helene Krušičeve v Celju.

* **Natakar je poneveril 12 tisočakov.** V Ormožu je bil uslužben v kavarni in restavraciji Slavice Vrbnjakove 23letni Filip Horvat kot glavni natakar. V teku svojega službovanja od julija l. 1938 do marca l. 1939. pa je poneveril izkupiček za pijačo v znesku 12.919 din. Zaradi tega je prišel Horvat pred mariborski mali kazenski senat, ki ga je obsodil na tri mesece strogega zapora in na izgubo častnih državljanских pravic za dobo treh let.

* **Nad lastno hčerko se je spozabil 55letni viničar Josip v Črešnjevcu.** Mali kazenski senat mariborskega okrožnega sodišča ga je zaradi tega obsodil na osem mesecev strogega zapora in na izgubo častnih državljanских pravic za dobo treh let.

* **V tatinskem brlogu zaplenjeno blago.** Pred dnevi je bil na Domobranski cesti v Ljubljani aretiran znani vlomilec 35letni Jakob Čimžar, doma iz okolice Kranja, ker je nesel v vreči nekaj zadavljenih kokoši. Na policiji je priznal tatvino kokoši. Policija je napravila v njegovem stanovanju v Dalni vasi pri Laverci preiskavo in našla zalogo nakradenega blaga. Vse to blago je zdaj na policiji, kjer naj se oškodovanci zgledajo v kriminalnem oddelku.

* **Kazen zaradi uboja.** Pred senatom celjskega okrožnega sodišča se je zagovarjal 37letni posestnik Franc Ogorevc iz Malega vrha pri Globokem pri Brežicah, ker je z nožem zaklal posestnika Antona Škofca. Ogorevc se je pred sodiščem zagovarjal, da je dejanje storil v vinjenosti in silobranu. Sodišče ga je obsodilo na štiri leta robije.

* **Nepoholjšljiv zlikovec za zapah.** V Bevškem pri Zagorju so orožniki prijeli mladega zlikovca Janka, ki je izvršil vrsto tatvin. Janka že prav dobro poznajo na sodišču. Ko je bil zaradi neke zadeve v litijskih zaporih, je ukradel iz omare sodniku pisalni stroj in ga prodal na Jesenicah. Izvršil je bil že tudi več sleparstev kot zastopnik raznih tvrdk. Janka so spravili v litijske zapore.

* **Gostilničar kot vodja vlomilske tolpe.** V zadnjem času je bilo v Somboru izvršenih več tatvin in vlomov. Po golem naključju pa so prišla oblastva na sled vodji vlomilske tolpe v osebi znanega gostilničarja Imbra Pava. Pri Pavu so našli ukradenega blaga v vrednosti okrog 50.000 din. Pav je priznal vlome. Policija še išče njegove paldaše.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nepravilno izvedeno prošnjo sta iz-

»Dokazati! He! Sodnija seveda ne, toda mi vsi to vemo. In Bernik! Odkod ima on denar? Navaden cunjar, pa kar razmetava s tisočaki! Odkod ima denar?«

»Tega ne vem.«

»Hm, tega ne ve nihče razen njega samega. Sodišče bi se pa moralo za to pobrigati. Komaj da jih je takrat dobil po gobcu, ko je tvojemu očetu hotel podtakniti, da je on zažgal, čeprav so vsi vedeli, da se ni niti iz hiše premaknil. To so ljudje, kaj?«

Lota je molčala.

»No, in potem — Bukovnico je poliuboval Oreharica je to na lastne oči videla. In to takrat, ko je njen dom gorel! Imenitni ljudje!«

»Hrastar, prosim te — ne govori — «

»Zakaj pa tudi tako zelo skrbi za Henrika? Zakaj ne vzame ne plačila ne obresti?«

»Ne vem.«

»Stari Bukovnik se ni z nikomer na vasi pogledal, zdaj pa menda Bukovnikovi mislijo, da jih bo vsa vas prišla prosit odpuščanja. Vrag naj vzame to oholo drhal.«

»Hrastar, takšnih besed ne trpim.«

»Ne trpiš jih? No, če je tako, da Berce-tova hči drži z Bukovnikovimi, je pa najbolje da kar grem. Ali ti je morda študira-ni Henrik všeč, kaj?«

»Hrastar, molči. Take besede se ne spodobi-jo posebno ne na poti v cerkev! Kar pojdi rajši!«

Fant je mračno pogledal v tla. Še dvajset korakov je šel vstric z Loto, potem pa je zavil na polje. Lota je resno šla dalje, bebec se je pa zmuznil za Hrastarjevim.

»Ti.« je zahrbtno rekel, »ali ji bova vrgla oo tleh?«

Hrastar ni odgovoril, obstal pa je le. Med tem sta se približala Henrik in Janez, precej daleč za njima pa sta stopala Matija in Lenka. Mladi Hrastar je izzivalno pogledal Henrika. Potem se je surovo zasmejal in zakričal:

»Berce-tova Lota prav lepo pozdravlja gospoda Bukovnika in pravi, da bi bila rada njegova punca!«

Henrik je preplašen obstal in zardel kakor kuhan rak.

»Da.« je spet začel mladi Hrastar, »in prav ničesar mu ne zameri, ne požara, ne ničesar.«

»Hrastar! Jaz — jaz! — «

Henrik je stopil nekaj korakov proti surovemu fantu in je potem obstal. Sram ga je bilo, da bi se s kom spoprijemal. Hrastar pa je mislil, da se le boji.

»No, le pojdi sem in začni! Komaj te čakam!«

Tedaj je prišel stari Rogelj. Molče je zavil proti Hrastarju. Ta pa je v zadregi obstal, ker se je orjaškega oskrbnika bal.

»Z vami nimam ničesar,« je dejal na pol uporno, na pol v zadregi. Odgovora pa na svoje besede ni dobil.

Oskrbnik ga je prijel za ramo in ga obrnil.

»Marš!«

Mladi, močni kmet se je kar kihal od jeze, upreti se pa ni upal. Orjaku ni bil dora-sel in moral je popustiti, če ni hotel dožive-ti česa hujšega. Tako je šel počasi nazaj, Rogelj pa za njim.

Kadar se je hotel ustaviti ali se upreti, mu je Rogelj s prijaznim glasom obljubil pošten telež s pestjo.

Tako je moral iti in je smel samo zabavljati, kajti če bi bil tepen, bi bila to prehu-ta sramota.

Ko sta prišla že precej daleč, je dejal Rogelj:

»Danes je svet dan! Na tak dan človek ne sme kričati, zabavljati in izzivati!«

S tem opominom je zapustil pobožni oskrbnik mladega Hrastarja in se molče obrnil.

Janez je med tem iz samega veselja nad tunaštvom svojega očeta po nerodnosti stopil v jarek ob cesti in dobil cel kup grdih madežev na svojo novo obleko. Toda te nesreče ni toliko občutil ob zavesti, da nihče ne sme brez kazni izzivati njegovih ljudi, in zato je odšel dalje v upanju na učinek bencina in v upanju na bodočnost.

❖

Pet dni po tem velikonočnem jutru je začel Henrik kmetovati.

O, kakšni križi in težave!

Dobro bi bilo, če bi si vsakdo zapomnil tole opozorilo: Če znaš dobro prevajati latinske stavke in še bolje reševati algebrajske račune, se ne loti vpreganja konj, drugače se ti bodo najbolj neumni ljudje smejala.

Janez je stal kot učitelj zraven Henrika, ki se je trudil, da bi bil konja zapregel. Mladi učenik je bil slabe volje.

(DALJE)

publjena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Majstrova ulica št. 14), ki vam pove, ali je proslinja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in sredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev!

Popotnikova torba Sokolske smučarske tekme v Selnici

Selnica ob Dravi, februarja.

Pred dnevi so se na strmini Janževega vrha zbrali sokolski smučarji in drug za drugim pohiteli po strmini navzdol. Izurjeni so morali biti, da so zmagali vse zapreke. Za izpremembo so vozili samo z eno palico po starem slovenskem načinu kakor pred stoletji naši domači drvarji. Poleg Norvežanov smo menda samo še Slovenci, ki smo iz lastnih potreb doumeli napraviti sami smuči in veščje smučati. Ni nam bilo treba izposojevati si »skic« od severnjakov. Ako so pravečje znali sami napraviti smuči, so znali gotovo tudi dobro voziti in delati razne smučke hke. Iz spoštovanja do svoje rodne preteklosti smo preimenovali znana smučka lika »telemarka« v »pohorje« ali »pohorca« in »kristijanico« v »bloke«. Slovenci-Jugoslovenci pač imamo pravico označiti omenjeni smučki spretnosti s krajema, ki sta dala Slovonom smučl.

Naši člani in naraščaj so strmino dobro svajšali s eno palico. Najboljši smučar slovenskega načina je bil br. König Jože.

Na strmini so prijatelji sokolstva občudovali gibčne Sokolice, kako so delali v zaznamovani progi »pohorca« in »bloke«. Razumljivo je, da je zemlja hotela tudi svoje pike. Pūo je ta ali oni tako tresnil, da je snežen oblak za nekaj časa zakril vrtev, a koj nato je veselo smuknil naprej. Sreča je izbrala za prvaka br. Juršiča Stanka.

Začasne skakalnice je napravila naša mladež sama. Napravila je majhen pragec za preganjanje strahu srednje skakalnico za

tiste, ki hočejo napredovati, in naposled največji sneženi kup za prave bele junake. Br. Trabe Miha je svignil kar celih osem metrov daleč skozi zračni prostor. Po končanem zimskem prazniku je povedel br. Zunko bodoče velike bele junake prav vesele proti domu.

Smrt požrtvovalnega naprednega učitelja

Vodice za Šmarno goro, februarja. Prejšnji četrtek je umrl v Ljubljani upokojeni učitelj g. Fran Trost. Dočakal je lepo starost nad 82 let. S pokojnikom lega v grob eden izmed tistih starih učiteljev, katerim je bilo treba orati še kaj trdo ledino.

Pokojnik je bil mož, ki je s svojo požrtvovalnostjo in vnemo premagoval vse te težave, ko je bil še učitelj v Vodichah za Šmarno goro. Tu se je razen šoli ves posvečeval vrtarstvu in sadjarstvu. Kot rojak Vipavske doline je tudi tu zasadil žlahtno drevje in s svojim zgledom druge vnel k sadjarstvu. Kot odlični sadjar je bil odlikovan na raznih sadnih razstavah. Kot sposoben risar je delal načrte za vrtove in za stavbe. Kot dober glasbenik in pevec je gojil lepo petje v cerkvi in v pevskih društvih kot pevovodja.

Zaradi njegovega požrtvovalnega dela so mu občani prepustili vodstvo občine, katero je vodil z vso vestnostjo v zadovoljstvo vseh občanov.

Ko je dobil po 18 letih učiteljsko službo v Ljubljani, ni prenehal z delom, ki ga je nadaljeval še, ko je stopil v pokoj po 46 letih vestne službe. Poleg svoje lepe hiše si je uredil tudi vzoren vrt, na katerem je do zadnjega z mladeniško pridnostjo gojil najlepše cvetice in žlahtno sadje. Pokojnik je bil vzor učitelja v šoli in izven nje. Njegov spomin bo ostal trajen!

Smrt pridne gospodinje

Gomilsko, februarja

Te dni je v Šmatevžu preminila ga. Julka Randigajeva, rojena Habjanova iz Črnege vrha pri St. Jurju ob Taboru, posestnica znane kmetije po domače Na bregu. Rajnka je bila vzor pridne gospodinje. S svojim možem Francem je vzgojila šest otrok, ki so se vsi doma in vni marljivo delajo na velikem posestvu.

Na zadnji poti je rajnko spremljala velika množica ljudi, kar je pričalo, da je bila splošno priljubljena. Naj v miru počiva, žalujočim pa izrekamo iskreno sožalje!

Iz Prekmurja

Zalostna smrt železničarja. Celer Franc, kurjač, doma iz Most pri Ljubljani, bi moral v ponedeljek ob 3. zjutraj na murskosoboški postaji nastopiti službo. Ker ga ni bilo, je šel njegov tovariš gledat na njegovo stanovanje. Ko je odprl vrata, se mu je nudil strašen prizor. Celer Franc je visel na kljuki obešen s prav drobno vrstico. Pomoči ni bilo več, ker je bil že mrtev. Celer je štel komaj malo čez trideset let. Kaj ga je privedlo do tega koraka, ni znano. Zapušča ženo in sinčka, ki sta bila na ta dan v Ljubljani.

Nevaren strel lovskega tatu. Trije kmečki fantje iz Motvarjevcev v Prekmurju so šli na lov v obmejni gozd. Bili so to Adolf Janko, Stefan Lenarčič in Ludvik Geci. Kmalu sta padli dve srni. Pa je prihitel lovski paznik Stefan Perša in presenetil lovce. Prva dva sta pustila plen in pobegnila, Geci pa se je postavil pazniku po robu in ustrelil vanj. Ranil ga je v obraz in v roko. Za svoje nepremišljeno dejanje je bil obsojen na eno leto in oet dni robije, Lenarčič in Janko pa na teden dni zapora.

Naši na tujem

Francosko pismo

St. Etienne, januarja

Tukaj nas je precej Slovencev, ki vsi prav radi beremo »Domovino«, vendar niso vsi naročeni nanjo. Zato se vsak teden, ko prispe priljubljeno list, kar trgamo zanj, kdo ga bo prej prebral. Posebno nam je všeč roman »Srce v okovih«, ki je čedalje bolj zanimiv. List »Domovina« je vreden, da bi si ga vsakdo sam naročil, saj je glede na obsežnost in vsebino zelo, zelo poceni.

Naj še omenim, da je pribežalo v St. Etienne in okolico več kakor tisoč Slovencev iz okolice Metz. Stanujejo zdaj v slabih stanovanjih, zato na dobivajo na občini kar le-

Pravito po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

»Zakaj, da, seveda«, je jecljal krojač zabudeno. »Imamo dve Kingovi obleki tu. Eno kakor morate vedeti, nam je poslal včeraj.« »Tega nisem vedel«, se je opravičil Moravec. »Milostljivi gospod mi je gotovo pozabil povedati. Ali je prva obleka že zlikana?«

»Da — to se pravi, v nekaj minutah bo bilo storjeno.«

»Mislim, da bo gospod King zelo zadovoljen, če lahko nemudno dobi svojo obleko«, je rekel Moravec veselo. »Poslal bom k vam hantka, recimo, čez eno uro.«

»Prosim, prosim, vse bo v redu.«

Moravec je smehljaje se pomislil, kaj bo King rekel, ko bo tako na lepem ob obleko. Toda Moravec si ni vedel drugače pomagati. Šlo mu je za čas, ki je pomenil zanj vse. Hitro mora delati, da se ogne nevarnostim. Viktor King je imel, tega se je Moravec še natančno spominjal, čisto enako postavo kakor on sam. Bržkone se v tem času ni bistveno spremenil.

Njegov lepi načrt ne bo uspel samo v primeru, če krojač sam telefonski pokliče Kinga in mu javi, naj pošlje po obleko. Verjetno pa se tako vprašanje Moravcu ni zdelo. Zdaj potrebuje še perilo, površnik in klobuk. Te reči si lahko kupi z denarjem, ki mu ga je dala Doroteja Staplesova.

Čudili se sicer bodo, ko bo mož s tako zu-

nanjostjo kupoval take reči, toda ne gre drugače. Da bi si s stolarskim bankovcem kupil elegantno oblačilo, se mu je zdelo še zmeraj prenevarno.

V neki preprosti krčmi je zajtrkoval. Ko je stopil iz gostilne, je naletel na malega uličnega prodajalca časopisov.

»Čuješ, dečko, ali bi hotel v pol ure zaluziti pet dolarjev?«

»Seveda. Kako pa?«

»Nekaj mi boš prinesel.«

»Bom, gospod.«

»Lepo. Najprej izroči svoje časopise nekemu drugemu, da jih bo prodajal. Počakaj, en list prodaj meni. Tako, zdaj pa pojdi v Martinovo krojačnico na dvaintrideseti cesti — saj veš, kje je to? — in vprašaj po obleki za gospoda Viktorja Kinga. Ne pozabi imena Viktor King se piše gospod. Glej, da prideš čez pol ure. Nato dobiš pet dolarjev.«

Dečko je planil v tek.

Naenkrat se je Moravec začel bati. Kaj pa, če dečka tam zadrže in ga začno izpraševati? Vsaj 30 minut bo to trajalo. Torej bo čakal toliko časa. Če se v tem času deček ne vrne, mora naglo izginiti.

V njegovo največje olajšanje in zadovoljstvo se je mali mož vrnil že čez dvajset minut in prinesel obleko v veliki rjavi škati.

6

Nato je Moravec nakupil še druge potrebne stvari in se peljal v ubožnejši del mesta, kjer je začel iskati opremljeno sobo. V neki zamazani hiši je naposled dobil tesen in za-tohel prostor.

Štirideset minut pozneje se je Peter Benton, nočni monter, spremenil v potnika Walterja Coleja, oblečenega v elegantno sivo obleko. Le plašč njegov je bil zamazan in rokavice so bile stare, kar pa je napravilo vtis, da je imel mnogo opraviti z avtomobilom.

Čisto nedvomno je bil ta Walter Cole bolj hišni človek. Tudi dejstvo, da njegov blede obraz ni bil obrbit, ni izpreminjalo tega vtisa. Previdno se je Moravec splazil iz hiše, da ga umazana gospodinja ni videla. Plačal je bil stanovanje že vnaprej. Zdaj je šele odpeljal avto Doroteje Staplesove v garažo.

Pred garažo ga je vratar sprejel kot odličnega gosta z nešteti pokloni. Odlični gost je nač moral biti, ker se je pripeljal s tako razkošnim avtom. Moravec se je zdaj spomnil, da ni več Peter Benton, temveč gospod Cole.

»To je avto gospodične Doroteje Staplesove«, je pojasnil. »Prosim, da ji ga pripeljem semkaj.«

»Prav prav, gospod.«

Moravec je poneljal vozilo na določeni prostor ter odložil šoferški plašč in rokavice. Na desni in levi sta stala velika, elegantna avtomobila. Vozilo na levi, krasno limuzino, je pravkar čistil šofer v svojem modrem oblačilu. Moravcu se je zdelo, da ga je šofer v modrem oblačilu skrajno začudeno motril.

pe podpore. Drugače se nam tu ne godi še nič slabše kakor pred vojno. Samo deveturni delavnik so uvedli, kar je pač posledica vojne. Srečni bi seveda bili vsi, če bi mogli dobiti delo v svoji ljubi domovini.

Pred dnevi je umrl po dolgotrajni bolezni naš rojak g. Švent Avgust, star šele 37 let. Doma je bil iz Velenja, kjer zapušča sestro in brate. Naj mu bo lahka tuja gruda!

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Mesni zavitek. Umesi testo za zavitek. Iztegni ga in pusti, da se iztegnjeno testo malo posuši, nato ga nadevaj z mesom. Pol kile telečjega mesa zmelji na strojčku z eno čebulo. K mesu primešaj eno jajce in dve trdo kuhani jajci, soli in malo popra. Z mesom pomaži po telesu, zvij in speci.

Nadevana cvetača. Cvetačo daš kuhati v slan krop. Vre naj samo 10 minut, nato jo ocedi in pusti, da se malo shлади. Razdeli posamezne cvete in jih zloži na dno z maslom pomazane kože. Po cvetači potresi sesekljane gnjati in koščke sirovega masla. Na gnjat položi snet cvetačo. Četrta litra sladke smetane, žličico moke in dva rumenjaka dobro raztepi, nato pa primešaj še sneg dveh beljakov. Vse skupaj polij po cvetači in peci pol ure.

Jezik z rižem. Goveji jezik daj kuhat z vso zelenjavo. Posebej pa skuhaj na vodi 20 dek riža. Riž sme biti samo na pol kuhan. Medtem ko se vse kuha, na mešaj, da naraste, tri rumenjake in šest dek sirovega masla. Ko je riž kuhan in se je že shladil, primešaj k maslu riž in nato še sneg treh beljakov. Posodo za puding dobro namaži z maslo ali sirovim maslom, noter stresi pripravljeno riž, razravnaj, posodo zapri in kuhaj v kropu pol ure. Kuhani jezik ocedi, olup in zreži na tenke kose. V kozi segrej malo masti in prepriži dve veliki glavi drobnoseklijane čebule. Čebulo duši toliko časa, da čisto razpade. Med dušenjem prilivaj po malem juho od jezika. V to omako zloži zrezani jezik in ga še nekaj časa duši. Ko je rižev puding kuhan, ga zvrni v toplo skledo, okoli zloži dušeni jezik in ga polij z omako. Tako pripravljeno riž z jezikom je zelo

primerna jed za svatbo ali kako drugo svečanost.

Ocvrt riž. Na mleku skuhaj 10 dek riža, da bo zelo gost. Ko se riž shлади (ne sme biti pa razkuhan, temveč samo napol kuhan), primešaj pet dek sirovega masla, eno jajce, dva rumenjaka in žličico naribanega parmezana ali suhega bohinijskega sira. Ko si vse skupaj dobro zmešala, osoli in dodaj še malo sesekljane zelenega peteršilja. Iz te zmesi oblikuj drobne krogljice ali tenke klobasice, jih povaljaj v raztepenem jajcu in nato v drobtinah ter na vroči masti ocvrti. Daš s pečenko na mizo. Tudi ta jed je primerna za kako svečanost.

Nadevana pečenka. Kos govejega mesa (pol kile), najboljše od pljučne pečenke, stolci v velik zrezek. Istotako pol kile teletine in svinjine. Vsak kos zase posoli in namaži z gorčico. Na goveji kos položi svinjski kos in na svinjino teletino. Nato naloži trdokuhana in olupljena jajca (kolikor jih gre pač noter), zvij v obliki klobase, poveži z močnim sukancem in položi na razbeljeno mast. Oblij še povrhu z mastjo. Dodaj še eno drobno zrezano čebulo in pokrito duši do mehkega. Med dušenjem po potrebi prilivaj po malem vodo in tudi meso večkrat in previdno obrni, da se po vseh plateh lepo zapeče. Ko je pečenka mehka, jo deni na krožnik, v sok pa zlij mešanje četrta litra kisle smetane in pusti, da malo povre. Med tem pa pečenko zreži na lene kose, zloži v toplo skledo in oblij s sokom. Zraven daš dušeni riž, valjance in slično.

Praktični nasveti

Porcelanasta posoda počasi posivi in dobi motne madeže, ki se z navadnim pomivanjem ne dajo pomiti. Plutovinast zamašek zmoči v vroči vodi, nato vtakni v drobno sol in zdrgni s soljo ves krožnik. Vsi madeži bodo izginili in krožnik bo spet čist, ko ga boš umila v topli vodi.

Če so čopiči postali od oljate barve trdi, tedaj jih namoči v slani vodi. Na pol litra vode daš štiri žlice soli. Namakajo naj se vsaj tri dni. Sol bo razkrojila olje, da bo čopič lahko oprala. Najboljše je pa, čopič takoj po uporabi oprati z milom v topli vodi, ga osušiti zaviti v papir in shraniti na suhem prostoru. Očisti čopič vedno takoj po uporabi, da ga ne bo treba takrat, ko čopič snet rabiš, šele umivati in čakati, da se zmešča.

Pleskane pohištvo, če je dobilo razne madeže, najlepše očistiš, če si pripraviš gosto kabo iz soli in vode. Madeže nadrgni z mehko krpo in soljo in ko so ti izginili, umij s toplo vodo in potem do suhega zbršiš z mehko krpo. — Če je pleskano pohištvo izgubilo prvotni blesk, tedaj zmešaj (vsakega pol) olivno olje in olkohol (špirit). V mehko krpo položi kos vate in zaveži, da dobiš podobno čebule. Vtakni potem krpo v olje in zdrgni pohištvo. Ravnaj pa previdno, da ne boš na eno mesto predebelo namazala. Maži čisto na tenko in povsod enako. Nato lošči še s čisto in mehko krpo, da se prične pohištvo spet svetiti.

Školjko lijaka ali umivalne skledje je treba vsak dan sproti dobro pomiti in očistiti nesnage. V ta namen vzameš kos časopisnega papirja, ga zmečkaš v kepo, zliješ nanj nekaj kapljic petroleja in zdrgneš umivalnik. Papir potem posušiš in ga uporabiš za podkurjenje. Školjko ali umivalnik pa umiješ še z milom in toplo vodo, kateri si primešala malo salmiaka. Sploh je dobro s salmiakom školjko večkrat umiti, ker odstrani neprijeten duh, ki rad prihaja iz školjke.

× V Laponski pride na 4000 kvadratnih kilometrov le en prebivalec. Pitsamo, o katerem govore poročila s sovjetsko-finskega bojišča, je najznačilnejši del finske Laponske. Finska Laponska meri 80.000 kvadratnih kilometrov in je približno tako velika kakor Bavarska. To velikansko ozemlje je skoraj neobljudeno, saj pride na 4000 kvadratnih kilometrov samo en prebivalec. Laponska je gosto pogozdena. Pokriva jo delno čisto severno rastlinstvo: plazeča se drevesa in grmovje. Tu je mnogo golih grebenov, ki prehajajo na norveški mej v gorovja, vidna daleč naokrog. Tudi jezer je v Laponski kakor sploh v vsej Finski polno Laponska je zanimiva po svojih svetlobnih razmerah. Poleti Laponci noči sploh ne poznajo: njihov dan traja 50 dni od pomladi do jeseni. Noč pa traja nepretrgano od novembra do začetka januarja. V notranji Laponski je najhujši mraz v februarju. Leta 1861. so namerili tam 50 stopinj mraza. Na obali Ledenege morja pa pade pod vlivom zalivskega toka redko pod tri stopinje. Laponci bi brez severnih jelenov ne mogli živeti. Pri zadnjem štetu so našli na Laponskem 100.000 severnih jelenov.

Iz garaže je šel Moravec naravnost v bolni hotel, kjer si je najel sobo v četrtem nadstropju. Soba je imela okna na cesto. Poleg enega izmed oken je bila požarna lestva, kar je Moravec z zadovoljstvom ugotovil. Po tej lestvi bo v primeru nevarnosti morda lahko pobegnil. V hotelu se je vojsal v prijavno knjigo kot Walter Cole iz Clevelanda ter je izjavil hotelskemu vratarju, da bo njegova prtljaga še prispela za njim. Plačal je sobo v naprej.

Zdaj pa mora stopiti v stik z Walterjem Stonejem. Kakor je bil že prej sklenil, ga bo skušal poklicati po telefonu. V hotelu je bila javna telefonska govornica. Iz te je poklical Stoneja.

Ko je zaslišal globoki glas prijatelja Stoneja, se mu je storilo milo pri srcu. Oči so se mu orosile.

»Ali je tam gospod Snell?« je vprašal Moravec s popačenim glasom.

»Ne, tu govori Stone,« se je oglasilo v telefonu.

»Kaj ni tam gospod Snell od tvrdke Gately in Cromwell?«

»Ne, rekel sem vam že, da ne... Oprostite! Katero tvrdko ste hoteli poklicati?«

»Z gospodom Snellom od tvrdke Gately in Cromwell bi rad govoril!«

»Kaj! Moravec je slišal prestrašeni vzklik

»Da, pravim, nikar se ne čudite,« je rekel Moravec. »Razume se, da me niste pričakovali. Tu namreč govori Thompson od tvrdke Brown.«

»Za božjo voljo!« je zamrmral Stone.

»Moram se z vami pogovoriti zaradi važ-

ne kupčije Ali nainemur pogovoru lahko prisluškujete nepoklicana ušesa?«

Sekundo časa je trajala tišina. Zdelo se je, da je Stone od presenečenja izgubil glas. Nato pa rekel:

»N-e, mislim, da ne. Mislim — da vas razumem Davi — da — davi sem slišal, da mi bo vaša tvrdka najbrž stavila tak predlog, gospod Thompson. Povedati mi morate kaj več o tej zadevi. Kje pa ste?«

Moravec ni odgovoril na vprašanje, temveč je menil: »Treba pa se je hitro pogovoriti. Ali lahko pridete za nekaj trenutkov k meni in mi pomagate?«

»Nepotrebno vprašanje!« je skoro zakričal Stone. »Za vas storim vse, kar je v moji moči. Toda kje ste?«

»Pazite!« Skoro nejevoljno je rekel Moravec to besedo. »Morate biti pazljivejši. Saj si lahko predstavljate, da za podrobnosti te kupčije ne sme javnost izvedeti: Mislim, Moravec je zdaj govoril bolj tiho v telefon, »da vas že opazujejo. Ali še niste ničesar podrobnega opazili?«

»Ne vem. Toda zdaj, ko ste me na to opozorili, razumem nekatere nenavadne reči, ki so se mi pripetile.«

»Seveda, seveda. Mislim, da se boste le s težavo otresli opazovalcev. Otresti pa se jih morate. Bilo bi usodno, če bi vam tak možak sledil. To bi imelo za posledico velike nevarnosti za vas...«

»Nikakih nevarnosti se ne bojim,« ga je prekinil Stone. »Zdaj, ko ste me na to opozorili, se bom opazovalcev že otresel. Nikar si zaradi tega ne delajte skrbi. Na vsak na-

čin pridem k vam le v primeru, če bom pred sitneži varen. Torej kam?«

»Hm, rad vam tega ne povem. Ali zanesljivo nihče ne prisluškuje nainemur pogovoru? Sicer pa ne gre drugače. Ali imate papir in svinčnik ori roki? Pišite, prosim.«

Sledilo je dukiše besedilo o podrobnostih kupčije, ki ga je Stone zapisal, naposled pa je Moravec dejal: »Naj torej v kratkem ponovim: Važno je, da se držite natančno predvsem četrte dobave, naglašam, četrte dobave! Preberite še enkrat, kar ste napisali!«

Stone je ponovil nato pa je zaprosil Moravca, naj malo počaka Moravec je zatem slišal nekaj trenutkov škripati Stonejev svinčnik. Stone je hitro razumel, kaj mu je hotel povedati Moravec, in je iz vsakega stavka, ki mu ga je Moravec narekoval, zapisal četrti zlog. Dobil je tele sloge: ho, tel, as, tor, val, ter, co, le, so, ba, ští, ri, ští, ri.

To je pomenilo: Hotel Astor, Walter Cole, soba 44.«

»Že imam,« je veselo vzkliknil Stone. »Ah naj prinesem kaj s seboj?«

»Da. Kakšne so gledališke zadeve, veste. Pa plavalasega Molla in doktorja Roberta so spomnite.«

Stone se je nasmehnil, saj je takoj razumel, kaj je želel Moravec. Z gledališkimi zadevami je mislil seveda šminko. Ker sta nosila Moll in dr. Roberts velike naočnike, je Stone vedel, da bi Moravec imel rad tudi takšne naočnike.

»Vse bom uredil,« je dejal Stone. »Češ kakšno uro pridem.«

Kako gledajo Američani na evropske dogodke

V Ameriki imajo zavod za preučevanje javnega mnenja, ki se pogosto obrača do prebivalstva, da izve, kakšno je njegovo razpoloženje ali javno mnenje o raznih pomembnejših dogodkih in pojavih. Ob koncu leta je ta zavod poizvedoval pri Američanih, za kaj so se najbolj zanimali v preteklem letu. Zavod se je obrnil na pripadnike raznih slojev, da bi tako dobil povprečje ameriškega javnega mnenja. Ob koncu lanskega leta se je obrnil nanje z vprašanjem, kakšno pozornost so Američani posvečali na primer atentatu v Münchenu ali potopitvi ladje »Admiral Graf Spee«. Poslednemu pohodu na Poljsko. Izkazalo se je, da povprečen Američan ni posvetil posebne pozornosti nekaterim dogodkom, ki so zelo razgibali evropsko javno mnenje.

Na prvem mestu pa je bilo vendar zani-

manje za vojno napoved Anglije in Francije. Na drugem mestu so posvečali Američani veliko pozornost ukinjenju prepovedi izvoza orožja iz Amerike. Šele na tretjem mestu je bil atentat v Münchenu, a na četrtem mestu pomorska bitka med Angleži in Nemci pri Montevideu in potopitev ladje »Admiral Graf Spee«. Posebno značilno za Američane je, da tako pomembnemu svetovnemu dogodku, kakršen je bil sklenitev pogodbe med Nemčijo in Rusijo, niso posvečali skoraj nobene pozornosti. Zavod nam tega ne ve razložiti, lahko pa si razložimo sami, kajti povprečni Američan ima zelo nejasne pojtko neskončno daleč, da se ne morejo zanimati za takšne reči. Zato si ne morejo mim o zemljepisju. Rusija je za Američane sliti, da bi imelo zблиžanje med Rusijo in Nemčijo kakšen poseben pomen.

Kakor ljudje imajo tudi živali vojne

Ce že človek pozna brezobzirno vojno, rečimo celo evropski človek, ki se baha z veliko prosvetljenostjo, se ne smemo čuditi, da se tudi med živalmi vrše krute vojne. Živali se bore med seboj zato, da si zagotovijo obstanek, zagotove nadoblast ali pa si pribore tisti življenjski prostor, ki je potreben za njihov obstanek. Človek in žival se torej v tem pogledu ne razlikujeta. Prav za prav je človek še slabši od živali, ker človek napada večkrat tudi brez vzroka.

V živalskem svetu se vojne razvijajo med živalmi raznih vrst. V bistvu mora vsako bitje v naravi iskati zase in zaradi najprej dovolj prehrane. Živali si priskrbijo živež na ta način, da napadajo često tak plen ki si ga ne morejo priboriti brez borbe. Prav tako se morajo istočasno že same braniti proti temu, da ne bi postale plen druge močnejše vrste živali. Ti razlogi za borbo so torej neogibni, dasi se borbe največkrat zelo

neusmiljene. Glad lahko pritira žival in zver do skrajne drznosti. V tem pogledu so najbolj poučen vzgled tolpe volkov, ki v zimskih mesecih v severnih deželah vdirajo v ljudska bivališča in tam napadajo ne samo domače živali, temveč tudi ljudi. Glad jih lahko privede celo tako daleč, da se volkovi po brezuspešni gonji spravijo nad prvega volka ki opeša, in ga raztrgajo.

Med žuželkami je borba za obstanek skoro nevidna. Slabše bitje je obsojeno na nečasten konec brez prave borbe. Toda mnogo hujša je borba med živalmi, ki so na najvišji stopnji živalske lestvice. Borbe med temi orjaki spremlja samo zateglo ječanje tistega, ki postaja žrtev, in smrtni boj traja včasih zelo dolgo. Planinski orol si mora dnevno prinesiti v gnezdo živo žrtev, ki jo nato raztrga s svojim strašnim kljunom: dejanje, ki je neogibno potrebno za obstoj. Obvelja vedno tisti ki je močnejši.

Toda med živalmi niso samo take, ki branijo svoj življenjski obstanek. Med njimi je tudi mnogo takih, ki žive na ta način, da si uredijo življenjski obstanek na stroške drugih živali. Do takih borb pride često pri čebelah, ko se nad roj pridnih čebelic vsuje sosedni izstradani roj. Kadar napada tak roj svojega sosedja, se med obema rojema razvije prava bitka. Često se zgodi, da zmaga napadeni roj.

Tudi mravlje se koljejo med seboj. Često se zgodi, da mravlje iz enega mravljišča napadejo sosedno mravljišče samo zato, da bi ga zadušile. Tak napad se izvede po načelih »bliskovite vojne«. Zmagovalke odvedejo ujete mravlje kot plen in sužnje v svoje domovanje.

Znane so tudi borbe med srnjaki na jesen. Borba med dvema tekmečema se odigra navadno ob navzočnosti srne-neveste, ki mirno čaka na tistega ženina, ki bo zmagovalec v strašni borbi.

Vse te borbe se razvijajo pod plaščem narave. S takimi borbami se v naravi često dosega ravnotežje, kajti s prevelikim številom živali ene vrste bi trpele pomanjkanje živali druge vrste. S takimi borbami se med živalmi ohrani neko stalno enako številčno stanje.

× Okoli severnega tečaja traja noč šest mesecev. Kakor znano, vlada v tem času v krajih okoli severnega tečaja stalna tema, ki traja od 23. septembra do 21. marca. Ta tako zvana polarna noč traja tako rekoč šest mesecev in jo potem za pol leta zamenja polarni dan. Vzrok temu dejstvu je v tem, da je zemlja pri gibanju okrog sonca tako nagnjena, da dosežejo sončni žarki ozemlje okoli severnega tečaja šele 21. marca in potem pol leta stalno svetijo na to ozemlje. V južnotečajnih krajih pa je narobe. Medtem ko ima severni tečaj svoj šestmesečni dan, vlada tam isto tako dolga noč in narobe. Temu pa ni bilo vedno tako, kajti obe tečajni točki nista nekaj stalnega. Še dandanes za malenkost potujeta, a v teku zemske zgodovine sta znatno spremenili svojo lego. Pred kakšnimi 350 milijoni let je bil severni tečaj na sedanji 30. stopinji severne širine in 45. zapadne dolžine, v terciarni dobi pa na 70. stopinji severne širine in 60. stopinji zapadne dolžine.

Proti tretji uri popoldne sta si že oba prijatelja sedela v hotelski sobi nasproti Stone, miren in zanesljiv človek, nekaj let starejši od Moravca, si je prizadeval, da bi skrnil razburjenje in ginjenje zaradi svidenja s prijateljem ob tako nenavadnih okoliščinah.

Moravec mu je v kratkih besedah povedal, kaj vse se je bilo zgodilo. Dolgo sta sedela prijatelja molče za mizo in premišljala, kaj naj storita.

Naposled je vzel Stone v roke neki bostonski časopis, ki je zelo obširno poročal o Moravčevem begu iz ječe. Opis pa je očitno slonel le na domnevah, zakaj na koncu je članek ostro napadal jetniškega ravnatelja Larkina, češ da je to čuden mož, ker ni dal časopisom nikakih podrobnejših podatkov o begu.

V istem časopisu je bila tudi drobna vest o zdravstvenem stanju jetniškega paznika Dawisa. Njegovo stanje da je zelo resno.

Stone je gubančil čelo. Dolgo časa je premišljal. »Kaj pa zdaj?« je zdajci prekinil molk. »Kakšne načrte imaš?«

Moravec je okleval.

»Mislim namreč, kaj nameravaš najprej storiti,« je nadaljeval Stone. »Saj vendar hočeš ostati svoboden, če bo šlo?«

»Da, vsaj nekaj časa.«

»Samo nekaj časa?«

To se pravi,« je popravil Moravec hitro, »rad bi bil svoboden kolikor mogoče dolgo časa.«

»Kaj nameravaš najprej storiti: Ali boš ostal v tej sobi?«

Moravec ni odgovoril.

»Povej mi vendar, dragi Rihard, saj ti ho-

čem pomagati.«

Moravec se je hripavo zasmeljal.

»Kar povej.«

»Ne, Walter,« se je branil Moravec odločno. »Boljše je, če ne veš za moje načrte.«

Stone ga je zaskrbljen opazoval.

»No, prav,« je menil naposled Stone. »Če misliš, da je tako prav, pa naj bo. Toda eno mi povej: ali še kdo drugi pozna tvoje namene?«

»Nihče!« je odgovoril Moravec, a je takoj preklical svojo trditev. »To se pravi, jetniški ravnatelj Larkin ve nekaj o tem.«

»Kako pa prav ta?«

»To je bilo takole: V ječi sem se sprl z Jakobom Dorganom. Saj se spominjaš tega zahrbtnega lažnivca? Bil sem že pripravljen na hudo kazen, toda ravnatelj Larkin se je nepričakovano izkazal za velikodušnega moža. Res, prav človeški je bil z menoj. Nato pa me je še vprašal, kaj bi storil, če bi prišel iz ječe. No, in tedaj sem mu povedal, kaj je moj smotter.«

Stone je molčal ves zamišljen.

»Zdaj pa še meni povej, kaj hočeš storiti,« je Stone prekinil molk.

»Ali moraš vedeti?«

»Moram,« je skoro svečano poudaril Stone, »ker ti hočem pomagati, da dosežeš svoj smotter, pa naj bo že kakršenkoli.«

Moravčeve oči so se zasvetile. Ko na je odgovarjal, ni bilo več bleska v njegovih očeh.

»Iz Zedinjenih držav hočem zbežati. To je vse.«

»Za ime božje, to je pač nemogoče.«

»O, imam poseben načrt.«

»Ali ti lahko pri tem pomagam?«

Moravec je vstal. »Da, Walter, lahko mi pomagaš. Najprej se moram na zunaj čisto spremeniti.«

»To je lahka reč,« je vedro rekel Stone. »Prav rad ti pomagam.«

»Vedel sem, da mi boš v pomoč.«

Stone je odvezal zavoj, ki ga je bil prinesel s seboj, in je povedel Moravca k ogleдалu.

»Sedi, Rihard.«

Prijatelj je ubogal. »Bodi pa previden,« je prosil. »Ne vzemi preveč živih barv. Na moji sivi koži bi se takoj opazilo, da sem se »našminkal.«

»Ne, ne,« ga je potolažil Stone. »Dodal bom tudi sivkasto barvo, kakršno dobijo ljudje, ki bivajo dalje časa na deželi ali pa ob morju. Saj veš, da nekateri ljudje od sonca ne zarjavijo, temveč se jih prime neke vrste siva barva. Takšen boš torej ti.« Stone je začel mešati šminko.

»Toda ne boš si smel umivati obraz, dokler ne boš na varnem,« ga je opozoril. Ko se je Moravec nekaj minut pozneje gledal v ogledalu, ni več poznal samega sebe.

»Kaj ni dobro narejeno?« se je veselil Stone. »Zdaj še lasuljo in naočnike, pa te noben človek ne bo več spoznal. Kakor si mi telefoniral, želiš rjavo lasuljo, kaj ne? Tu so tri; izberi si eno. Naj ti jo pomerim. Pravi jo, da sem mojster v tej stroki. Ali še veš, kako smo takrat na dobrodelni prireditvi Rdečega križa igrali »Skrivnostno sobo«? Frizer ni prišel in naš klub si ni vedel pomagati...«

(DALJE)

Požar, ki traja že enajsto leto

V rumunskem kraju Moreni, kjer so glavna ležišča nafte, divja že enajsto leto silen požar. Tam so l. 1929. iskali nafto. Vrtali so že dolgo in dosegli globino 1000 m, o nafti pa ni bilo še nobenega sledu. Sveder se je zajedal še dalje v globino, a brez uspeha. Toda vztrajali so. Nadaljevali so vrtnanje in dosegli z vrtalno napravo globino 1453 m. Tedaj pa se je vrtalni stroj nenadno stresel, tramovje je zaškripalo in naprava v teži 2100 metrskih stotov je zletela v zrak. Vrgel jo je močan tok nafte, ki je nenadno z veliko silo udarila iz globokega rova. Nafta je pljusnila iz zemlje kakor velikanski vodomet in se hkratu vnela. Mogočen ognjeni jezik je siknil do višine 100 m.

Razumljivo je, da je zaradi tega nastal v prvem trenutku velik poplah in ni nihče niti mislil na gašenje požara. Velikanski ognjeni jezik je razsvetljeval ponoči ves kraj, vročina pa je bila takšna, da so bili ogroženi sosedni izviri nafte. Nekatere so morali naglo zavarovati. Da bi požar ukrotili, so povabili strokovnjake iz vseh koncev sveta, naj bi jim pomagali. Podjetje ni gledalo na stroške, kajti največji izdatki za gašenje požara bi bili melankostni proti bogastvu, ki ga uničuje ogenj.

× Dve tretjini človeštva sta v vojni. V evropski in azijski vojni je udeleženi skupno 1500 milijonov ljudi. Torej je na svetu samo okoli 700 milijonov ljudi, ki niso v vojnem stanju. To se pravi, da samo petina tretjina vseh zemljanov še živi v miru. Na Kitajskem se bori 280 milijonov Japoncev in Mandžurcev proti 330 milijonov Kitajcev. V Evropi je v vojni 80 milijonov Nemcev, 180 milijonov Rusov in okoli 4 milijone Fincev. Imperija Velike Britanije in Francoske pa predstavlja človeško silo preko 630 milijonov.

× Slovaški politik pobegnil iz Slovaške. Reuter poroča iz Pariza: Slovaški politik duhovnik Mahaček, ki se mu je posrečilo pobegniti preko meje, je došel v Pariz. Novinarjem je izjavil, da Nemci iz Slovaške na avtomobilih odvažajo živila in vse surovine, ki so potrebne za vojaške svrhe. 50.000 slovaških delavcev je bilo poslanih v Nemčijo na delo. Ko so se vrnil, niso prinesli s seboj nobenega zasluzka.

× Eksplozivna raketa z vžigalno tekočino. Po angleških vesteh iz Švice se tam mudi neki dr. Rudolf Werder, ki je prej zavzemal visok položaj v nemškem zunanjem ministertvu. Svoj čas je bil tudi posredovalec med Ribbentropom in Angleži. Po njegovih zatrditvah razpolagajo Nemci z nekim skrivnim orožjem. To naj bi bila nekaka raketa z velikanskim eksplozivnim učinkom. Raketa naj bi se poganjala s posebnim strojem z velikansko brzino v ozračje in naj bi izpuščala tekočino, ki bi se ob dotiku s kakim predmetom bliskovito užgala in povzročila požar.

× Strup iz kač dobivajo s ščegetanjem. V zadnjem času so odkrili nov način pridobivanja kačjega strupa, ki ga potrebujejo za razna zdravila. S ščegetanjem ga spravljajo iz kač. To se pravi: dotikajo se kačjih strupenih žlez z električno žico. Električni udarec prisili kače, da izbrizgavajo strup. Tekočino strežejo v posebne posode.

× Nemci imajo na bojišču pse. Med darili, ki jih Nemci pošiljajo vojakom na fronto, niso samo jestvine, obleka in knjige, ampak večkrat tudi kaka žival, zlasti psi. Manj so zaželeni mačke. Tudi nemški radio je razglasil, da more biti dober pes vojakom na bojišču v veliko veselje in zvest tovariš. Neki vojaški zdravnik, ki se je udeleževal vojne med Nemčijo in Avstrijo v letih 1866. in 1870.-71., pripoveduje v svojih spominih o nekem kozlu, ki je spremljal peto gardno baterijo. Bil je izredno velik in močan. Pri tepel se je bil od nekod k topničarjem in je pri njih ostal. Topničarji in konjeniki so nekaj sploh radi redili ob svojih kotlih kake-

Tako so začeli krotiti ogenj na razne načine. Najprej so strokovnjaki predlagali, da bi izkopali poševen predor do izvrtane luknje ter po njem odvajali podzemne pline. Ogenj, ki bi potem ne dobival več dovolj netiva, bi se počasi unesel, toda pritisk plinov je bil prevelik. Razrušil je predor in pri delu se je ponesrečilo več delavcev.

Potem so začeli vrtati drugi predor pod nadzorstvom drugih strokovnjakov. Posluževati so se začeli tudi posebne gasilne praška in ogenj je začel v resnici pojemati. Ker s samim gasilnim praškom niso mogli zadušiti ognja, so strokovnjaki predlagali, naj bi livarna vlija veliko ploščo, s katero bi zaprl luknjo in tako zadušili ogenj. Ko so po velikem trudu zavalili ploščo na odprtino, jo je goreča nafta vrgla v zrak.

Poslej so strokovnjaki opustili gašenje. Visok ognjeni jezik plapola še zmerom. Sosedne izvirke nafte morajo opuščati, da bi se požar ne razširil. Družba je razpisala veliko nagrado, ki znaša v naši valuti okrog 14 milijonov dinarjev za tistega, ki bi se mu posrečilo pogasiti požar. Mnogo ljudi si že beli glavo s tem vprašanjem, vendar pa je težavno reči, ali bo nagrada kdaj izplačana ali ne.

ga kozla, ker je veljala prazna vera, da prinaša srečo in da prevzema nase koniske bolezn. Vojaki so se tako navadili nanj, da so ga vodili s seboj na vseh svojih vojnih pohodih. Spremljal je topniško baterijo in vedno hodil spredaj. V neposredni bližini sovražnika je ta njegova častihlepnost povzročila tudi dokaj neprimerno, ker nobene čete ali voza ni mogel trpeti pred seboj. Slednjič ga vojaki niso mogli drugače ukrotiti, kakor da so ga zaprli v voz za prtljago in ga tako vozili s seboj. V taborišču pa je bil spet prepuščen samemu sebi. Najljubša jed so mu bile cigare. Če je le mogel, je vdrl v kake sobe ali kleti in poiskal zaboje s cigaretami. Požrl jih je velike množine. Kadar je trobenta sklicala vojake, se je tudi ta kozel postavil pred zbor. Civilistov ni mogel in gorje mu, kdor bi se mu v civilni obleki približal. Tudi v bitkah se je sukal med vojaki ali pa si je poiskal kak zaboj, na katerega se je vstopil in moško opazoval vrvež. Tako je živel z baterijo več let. Uničila ga je njegova strast do cigar in piva. Nekoč je prišel do cigar in se jih je prveč našel, nato pa je našel vedro piva, kjer se je napil in po nekaj minutah je padel na tla in poginil.

× V Nemčiji ne sme nihče poslušati tujih radijskih poročil. Nemške radijske postaje so nedavno oddajale predavanje z novim svarilom občinstvu, naj ne poslušajo tujih radijskih postaj. Svarilo navaja ugotovljenje, da so se celo cele skupine zbirale in poslušale tuje postaje. To je prepovedano za vsakogar, tudi za pripadnike vojske in člane nacionalno-socialistične stranke. Niti v Nemčiji živeči tujci ne smejo poslušati tujih postaj. Celotno ne onih svoje lastne države. Vsakdo, ki sliši iz katerekoli hiše, da je odprta tuja radijska postaja, ima pravico stopiti v hišo in takoj zapreti aparat. Hkratu pa mora vsak primer prijaviti policiji. Uradno svarilo označuje poslušanje tujih postaj, tudi nevtralnih, za zločin in določa za posebno hude primere celo smrtno kazen.

× 600 krat zaročena in 50 krat omožena. Višek v ženitovanjskih sleparstvih je dosegla bivša cirkuška plesalka Adriana Sleanova, hči belgijskega delavca, ki se je doslej 600-krat zaročila in 50krat omožila. Kot 14letno dekle je pobegnila iz očetove hiše in postala cirkuška plesalka. Izredna lepota ji je pozneje pripomogla, da so jo sprejeli v neko slovito newyorško plesno skupino. Tam se je zagledal v njo ameriški milijonar Slean in se z njo poročil. Lepa Adriana je pa čez nekaj tednov izginila iz njegove palače in z njo tudi več dragocenosti in tisočakov. V San Franciscu si je pozneje preskrbela več lažnih potnih listov in s tem je nastal pre-

okret v njenem življenju. Plesu je dala slovo in se lotila ženitovanjskih sleparstev. Najprej je sleparila po ameriških mestih, kjer si je izbirala same bogate žene. Ko so ji pa postala tam tla pod nogami prevročna, se je napotila v Mehiko. Usodna ji je postala njena domovina, kamor se je vrnila leta. Ko je sklepala v Bruslju petdeseto zakonsko zvezo, je bil po naključju moževa priča eden izmed njenih bivših mož. Posledica tega usodnega naključja je bila, da so prišla njena sleparstva na dan. Namesto na ženitovanjske potovanja, je morala Adriana v zapor.

× Anglija kliče spet štiri letnike pod orožje. Angleško ministertvo za vojsko je razposlalo pozive letnikom od 1920. do 1923. Pričakujejo, da bo ta poziv zajel 250.000 vojaških novincev, ki bodo takoj nastopili vojaško službo.

× Kako so stari Grki izpraznili Atene za voljo perzijske nevarnosti. Neki atenski list opozarja na pripovedovanje starega Herodota, po katerem je Temistoklej l. 480. pred našim štetjem dal izprazniti Atene, ko so se perzijske čete po predoru pri Termopilah bližale temu mestu. Medtem ko je pripravljala znamenito pomorsko bitko pri Salaminu, kjer je uničil perzijsko brodovje, je odredil, da so ženske, otroci in starci Atene zapustili. Pozneje so morali iz Aten tudi sužnji, ker se je bal, da bi mogli ti sovražniku pomagati. Izseljeno prebivalstvo so spravili v Trezen, Egino in delno na Salaminu.

× Letalski izumitelj Messerschmidt se ni še nikdar peljal z letalom. Nemški topniški podoficir Walter Messerschmidt se je po vojni l. 1918 vrnil domov in z milijoni drugih brezposelnih iskal zaposlitve. Po poklicu je bil mehanik. Dobil je službo tehničnega pomočnika v kemični delavnici velikega nemškega podjetja. Toda kmalu nato je Messerschmidt pustil kemijo. Stopil je v Kruppove tvornice v Essenu kot mehaniški konstruktor. Kljub obilnemu delu je našel vedno dovolj časa baviti se s tehničnimi vprašanji. Noč in dan je mladi mehanik risal in si ubijal glavo s to ali ono novo zamisljivo. To je delal iz zabave, ker ga je veselilo, ne pa morda iz svoje življenjske potrebe. Leta 1930. je da patentirati nov izum letalskega motorja pri berlinskem pristojnem uradu. Messerschmidtu pa ni bilo na tem, da bi imel od vsega tega gmotno korist. Nikdar ni nikomur pripovedoval o svojih zamislih in načrtih. Ves svoj prosti čas je porabil za to, da je iskal nove dovršenosti in popolnosti pri svojih ugotovitvah. Njegov ustvarjalni duh ni bil nikdar miren in zadovoljen, temveč je hotel vedno le naprej k novim ugotovitvam, novim izumom. Leta 1934. ko je prišel v Nemčijo na oblast narodni socializem, je Messerschmidta poklicala k sebi nemška državna tajna policija ter ga takole opozorila: »Vi ste pred svojimi delavskimi tovariši delali opazke proti vladi. Držite jezik! Če se še kdaj to zgodi, vas bomo aretirali.« Ko se je Messerschmidt vrnil za svojo delovno mizo v Kruppove tvornice, je dobil od ravnatelja pismo s sporočilom, da je izgubil službo. Toda ni dosti premišljal, kako bi dobil novo službo. Dvignil je iz hranilnice svoj denar in se napotil v svoje rojstno mesto Stuttgart. Vzel je v najem hangar na letališču v Boeblingenu. To je bil začetek Messerschmidtovih tvornic. Štiri tedne pozneje je neki polkovnik v letalskem ministertvu v Berlinu že preučeval načrt novega lovskega letala, ki bi lahko dosegel hitrost 500 km na uro, letala vrste »Messerschmidt I«. Po šestih mesecih je začel Messerschmidt s svojimi delavci delati s polno paro. V Stuttgartu je bila postavljena nova delavnica in potem še druga. Z novim letom 1937 je družba Messerschmidt že imela toliko denarja, da je brez posojila zgradila nadvse moderno tvornico v Augsburgu. Najzanimivejša zadeva pri vsem tem pa je, da ta izumitelj še nikdar v svojem življenju ni stopil v nobeno letalo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

Čeprav je Branko moral pričakovati, da se je v dolgih letih, ko ga ni bilo doma, moralo dosti izpremeniti, na tak udarec vendar ni bil pripravljen. Da je Zora žena onega, o katerem je sumil, o katerem je bil skoraj prepričan, da je kriv vsega njegovega gorja, ta misel ga je tako pretresla, da je prebledel kakor smrt.

»Ne, saj ni mogoče.« so neslišno zajeciale njegove ušnice. »Kako je mogla to storiti? Kako se je mogla zani odločiti?«

Detektiv, ki je na Brankovem obrazu opazil kako so na mladega moža vplivale njegove besede, je obstal sredi stavka. Šele ko je videl, da se je Branko premagal, je nadaljeval s pripovedovanjem in omenil o Kregarju nekaj reči, ki so bile takrat splošno znane. In ko je Branko čul, kakšen je mož žene, ki jo je ljubil kakor more človek ljubiti samo enkrat, se je zgrozil.

»In ona to ve?« je vprašal z drhtečim glasom.

»Vedeti mora. Zvedeti je morala.« je odvrnil detektiv. »Takrat ko sem vse to odkril možu niene prijateljice, ki me je v njenem imenu naprosil, se je, kakor sem čul, ločila od njega.«

»Ločila?«

»Da — ali bolj, šla je z njegovega doma, z graščine, kjer je bivala.«

In potem je vprašal še to, kar mu je neprestano težilo srce: O svojem otroku.

»Ali je šla sama?« je vprašal kolikor je mogel mirno, da se ne bi izdal.

»Ne, tudi svojega sinčka je vzela s seboj.«
»Sinčka?« je zadrgetal, kakor ne bi mogel verjeti. Toda tedaj mu je nova misel prešinila glavo. Ali je ta sin njegov?

Komaj je izdaval:

»Koliko let je temu otroku?«

»Ne vem.« je odvrnil detektiv in pogledal v tla, kakor ne bi moral videti Brankovega trpečega obraza. »Če vas zanima, lahko poizvem. Jutri ali pojutrišnjem vas obvestim...«

»Ne, več bi hotel od vas,« ga je Branko prekinil. »Ali niste preveč zaposleni?«

»Precej dela imam... toda če želite...«

»Potreboval bi vas,« mu je dejal Branko; »najbrž za dalj časa. Ali bi mi mogli biti na razpolago?«

»Če želite...«

»Določite ceno,« je kratko rekel Branko. »Recimo za dva meseca. Koliko bi hoteli? Plačam vam v naprej.«

Detektiv je povedal vsoto.

»Toliko vam dam na mestu,« je rekel Branko in položil na mizo nekaj velikih bankovcev. »Stvar ni kriminalna, kar vam moram že vnaprej povedati. Če se posreči, dobite po dveh mesecih dvojni znesek. Velja?«

»Velja,« je veselo udaril detektiv. »Take-mu gospodariju rad služim. Zdaj mi pa povejte, v čem bo moje delo?«

»Precej ga bo,« je odvrnil Branko. »Najprej morate zvedeti vse, kar se tiče Kregarjeve žene, potem pa bo treba, če je mogoče, vse reči, ki ste mi jih povedali o Kregarju, podpreti z dokazi. In — morali mi boste vsak večer sproti poročati. Tu v hotelu me dobite. Jaz bom med tem poizvedoval še na lastno pest. Če ne bi dobili mene, se dogovorite z mojim tovarišem.« Pokazal je na Mitjo, ki je ves čas brez besede poslušal njen pogovor. »Torej jutri zvečer do svidenja.«

Dal mu je roko in ga spremil do vrat.

Ko sta bila z Mitjo sama, Branko dolgo ni spregovoril. Kakor bi bil v mislih ponovil vse, kar je pravkar čul, kakor bi se nenadoma spomnil neštetih drugih reči, ki jih še mora opraviti, je skoraj pozabil, da sedi zraven njega njegov prijatelj. Šele čez dolgo

je segel z roko v svoje goste lase, kakor bi se bil prebudil iz sanj in jih hotel pregnati. Potem pa se je obrnil k Mitji:

»Mislim sem, da se ne bo vse tako strašno izpremenilo. Sanjal sem, da bom lahko pohitel k njej, toda zvedeti sem moral, da je žena drugega...«

Premolknil je. Potem je vstal in jel hoditi po sobi gor in dol. Nenadoma se je ustavil in zamrmral:

»Jutri obiščem očeta... Če je še živ...«

Po tolikih razočaranjih, ki jih je doživel, po besedah, ki jih je pravkar slišal, se mu je zdelo, da se ne bi smel čuditi, tudi če bi zvedel, da je oče umrl. Toda to misel si je pregnal iz glave. Saj ni mogoče, ne, to ne sme biti! Njegov oče še živi, morda obupuje, toda čaka ga, svojega sina, kakor ga čaka zemlja, ki jo je tako ljubil.

»Da, jutri poidem k očetu,« je dejal še enkrat. Drugega stavka ni ponovil.

Še dolgo sta se pogovarjala. Na polnoč je šla ura, ko sta legla. Mitja je takoj zasnal, Branko pa navzlic utrujenosti ni mogel zatisniti očesa. Šele jutrnje ure so mu prinesle počitek.

Deseto poglavje PRI OČETU

Pozno dopoldne se je Branko prebudil. Mitja je bil že davno prej pokoncu in si dal opravka v svoji sobi.

Pozajtrkala sta in vzela avto ter se odpeljala proti Gorenjski.

Dolgo se je vila pot kakor kača po ravnini, potem pa se je zožila v kotlino, kjer je ležal Brankov rojstni kraj. Kopicca belih hiš s cerkvijo na sredi, vse okoli polja in travniki posejani z domovi, vsemi novimi, kakor bi bili praznično oblečeni.

Branko je le bežno pogledal v dolino. Njegov pogled je pohitel na hribček, ki se je pravkar pokazal izza ovinka, na hribček, kjer je bila njegova domačija. Videl jo je, vso mlado, lepo, kakor nevesto.

»Vidiš, tamle je moj dom,« je dekel Mitji in z roko pokazal na hribček. »Tam živi moj oče...« je tiho dodal in nenadoma obstal sredi besed. Spet se je v njegovi duši zbudil isti strah. Prve hiše so zbežale mimo njega. Potem jih je bilo čedalje več. Na obeh straneh, druga k drugi so se stiskale. Sredi vasi, pri cerkvi, je Branko velem ustaviti. Še zmeraj je bila tam pod košato lipo gostilna, kakor takrat, ko je bil poslednjič tu. Koliko let je bilo že odtlej. S sunkovito kretnjo je odprl vrata in skočil iz avta.

To je bila gostilna, kamor je njegov oče zahajal ob nedeljah popoldne. Tudi danes je bila nedelja. Bog ve, morda ga dobi v gostilni... Kako se bosta sešla? Kako se bosta pozdravila? Ali ga bo oče spoznal? V teh dolgih letih se je bil tako izpremenil, da je bil čisto drugi. Prej je bil še mlad fant, vesel, malce vihral, dober. Zdaj je bil mož. Leta so ga izklesala, utrdila, in samemu sebi si je moral priznati, da so ga napravila trdega. V teh letih, ko se je moral vsak dan boriti za življenje, za obstanek, kakor preganjana žival, je izgubil marsikaj. Pol svojega bitja, boljše polovico.

Nekoč je bil sanjač. Zdaj ni bil več...

Noga se mu kar ni hotela premakniti, ko je hotel stopiti v gostilno. Kaj mu bo povedal naslednji trenutek? Kakšna vest bo? Vesela? Žalostna?...

In vendar je stopil naprej. Na pragu mu je zastavil pot gostilničar. Skoraj nič se ni izpremenil v teh dolgih letih. Prav tako močan in zajeten mož je bil kakor takrat.

»Le noter, gospod,« ga je prijazno povabil, toda Branko se ni zganil.

»Nekaj bi rad zvedel,« je z muko izpregovoril. »Saj poznate gospoda Slavca...«

Vprašujoče ga je pogledal, kakor bi hotel videti vsako najmanjšo izpremembo na krčmarjevem obrazu. Kaj bo bral na njem?

Toda krčmarjev obraz se ni prav nič izpremenil. Prav tako miren je bil, kakor po njegovih prvih besedah, kakor zmeraj. In na glas mu je rekel:

»I, tam gori na hribu samotari. Zdaj bolj poredko prihaja k meni. Menda ga že tri tedne ni bilo.«

Branku se je odvalil kamen s srca.

»Hvala,« je zajecjal. S silo se je moral premagati, da ni stopil h krčmarju in ga objel.

»Ali ste k njemu namenjeni? Pa ga pozdravite in mu recite, naj se spet kaj prikaže v dolino.«

»Rekel mu bom,« je veselo odvrnil Branko in skočil nazaj v avto.

In ko je šofer spet pognal, se je zamislil vase. Pomislil je, kako dobro je, da ga ni krčmar spoznal. Če ga on ni, ga tudi drugi ne bodo. In njegovo maščevanje, ki ga je bil namenil vsem, ki so bili krivi njegovega trpljenja, bo lahko. V temi bo delal, nihče ne bo vedel zani, nihče ga ne bo spoznal. In ko bo okrog njih ovil mrežo, takrat stopi, prednje in se jim predstavi. Da, predstavi se jim, da jih bo strah. In takrat pride šele pravi trenutek maščevanja!

Avto je zavil v hrib. V nekaj trenutkih bo obstal pred njegovim domom. Kaj pride potem?...

Ni si razbijal glave. Naj pride karkoli.

Zaškripale so zavore, domača vrata je zagledal pred sabo, široko odprta, kakor bi ga klicala, vabila, naj vstopi.

In vstopil je.

V veži ni bilo nikogar. Z bežnim pogledom se je ozrl okrog sebe. Prav tako je bilo še, kakor takrat, ko je odhajal, prav tako domače, čeprav skoraj prazno. Sleherni kotiček mu je zbujal tisoče spominov. Na steni je zagledal slike, ki jih je risal, ko je še hodil v mestne šole. Otročje so bile, nerodne, in vendar so se mu zdele tako lepe.

In šel je od druge do druge. Potem se je nenadoma zagledal pred vrati v izbo. Podzavestno mu je segla roka naprej in pritisnil je na kljuko.

Vrata so zaškripala, kakor bi se hotela upirati, da jih nekdo moti. Soj solnca, ki je sililo skozi dvoriščno okno, mu je udaril v obraz in ga skoraj oslepil. Skozenj je videl za mizo, kjer je sedel starček in si z roko podpiral glavo. Ko je začul škripanje vrat, se je zdrznil in pogledal, kdo ga moti.

POT V ŽIVLJENJE

Branko je obstal na pragu, kakor prikovan. Ni mogel naprej, čeprav je hotel skočiti k očetu, ga objeti, mu povedati, da je prišel, da nikdar več ne pojde od njega.

»Oče!« je hotel vzklikniti, toda beseda mu ni šla iz grla.

Teda je njegov oče vstal, počasen, truden, ubit je bil njegov korak, stopil je po sobi, proti vratom, obstal tik pred njim.

»Ali mene...«

Beseda mu je zastala. S svojimi slabimi očmi je pogledal mlademu možu v obraz, in tedaj so se mu razširile zenice —

»Moj Bog...« je šepnil.

Koga gleda pred seboj? Ali je to mogoče? Ali ni samo podoba iz sanj?

»Branko!« je potem udarilo iz njega. Njegove roke, ki so dotlej kakor mrtve visele ob njem, so nenadoma oživele, zgrabile moža, ki je nemo, brez besed stal na pragu, za ramo, ga potegnili k sebi in se ga oklenile.

»Branko!«

Ni mogel naprej. Solze so se vplile ubogemu starčku in razjokal se je na sinovih prsih. In čutil je, kako so se ga oklenile njegove roke, kako so ga stisnile k sebi in kako mu je velem pridružen glas:

»Oče vrnil sem se...«

Dolgo sta ostal objeta. Potem so starčeve roke popustile, zdrknile nazaj, stari Slavec se je obrnil, potegnili Branka za roke.

(Dalje)

Iz naših delavskih krajev

Podpore Delavske zbornice

Delavska zbornica je objavila v dnevnikih, da je na zadnji seji upravnega odbora razdelila med strokovne organizacije večje zneske, katere naj bi organizacije razdelile brezposelnim delavcem. Narodno strokovna zveza je dobila od svojih podružnic in od posameznih članov vprašanja, kdaj se bodo sedaj pričele deliti podpore. Narodno strokovna zveza mora na vsa ta vprašanja odgovoriti, da do danes še ni prejela od Delavske zbornice nobenega zneska in ji tudi ni znano, da bi se ji na seji upravnega odbora Delavske zbornice priznala sredstva, da jih razdeli med brezposelne delavce. Če že smatra Delavska zbornica za potrebno, da po dnevnikih razglaša, da je organizacijam razdelila denar, naj tudi objavi, kdo je ta denar prejel.

Narodno-strokovna zveza.

Jesenice-Javornik

V nedeljo, dne 4. t. m. se je vršil članski sestanek, ki sta ga sklicali podružnici NSZ Jesenice — Javornik. Dnevni red sestanka je bilo poročilo o akciji organizacij za priznanje draginjskih doklad delavstvu v KID in volitev obratnih zaupnikov. Na sestanku sta poročala tov. Zupan Tine in tov. Lajner Adolf, ki sta obenem opravičila zaradi bolezni odsotnega tov. dr. Bohinjca. V glavnem se je obravnavala započeta akcija za priznanje rednih draginjskih doklad delavstvu pri KID. Delavstvo vedno težje prenaša naraščajočo podražitev življenjskih potrebščin. Upamo, da bo podjetje svoje stališče spremenilo in da bo pristopilo k obravnavi draginjskih doklad, ki naj bi bile mesečne in ne četrtletne, kakor pravi uprava KID v svojih dopisih. Zahteve delavstva so upravičene, ker je velik del delavstva primoran kupovati svoje potrebščine radi oddaljenosti v privatnih trgovinah. Zastopnikom NSZ so bila na tem sestanku podana striktna navodila, kako naj nastopajo pri razgovorih in zagovarjajo upravičene zahteve organiziranega delavstva.

Na sestanku so se obravnavale tudi predvidene volitve obratnih zaupnikov, ki se bodo vršile dne 9. t. m. za podjetje KID. Narodna strokovna zveza nastopa pri teh volitvah s svojo listo, in je odstopila eno mesto tudi Zvezi strojnikov in strojevodij, ki bodo po sklepu svojega sestanka glasovali za to listo. Vsi navzoči tovariši pa so zagotovili, da bodo storili svojo dolžnost s tem, da bodo agitali za listo kandidatov NSZ.

Volitve delavskih obratnih zaupnikov za leto 1940 se vršijo za obrate KID v petek, dne 9. t. m. Za zaupanje delavstva se potegujejo 4 delavske organizacije, ki so tudi predložile svoje kandidatne liste. Te organizacije se delijo v dva dela: V podpisnice in nerodpisnice kolektivne pogodbe delavstva KID. Pri zadnjih volitvah zaupnikov je bil še precejšen del delavstva, ki je oddal glasove za tako listo kandidatov, ki ni bila soprodpisnica kolektivne pogodbe. Zato je razumljivo, da ta del delavstva ni mogel prednašati svojih teženj predstavnikom onih organizacij, ki so bile podpisnice kolektivne pogodbe, posebno, ker je ta del delavstva ponovno odklonil podpis kolektivne pogodbe. Vse naše delo je in bo usmerjeno vedno pozitivno in ne bomo omalovaževali nobene pridobitve, ker bi s tem delali nerazpoloženo med delavstvom tudi tam, kjer ni za to nobenega vzroka. Narodna strokovna zveza pa je izpolnila svojo dano besedo delavstvu o priliki zadnjih volitev s tem, da je šla samozavestno na delo za odpravo krivic in za splošno izboljšanje položaja celokupnega delavstva. To naše delo je v precejšnji meri uspelo, vendar bi bil uspeh še boljši, ko bi imel del delavstva več smisla za skupnost, kakor pa za razne intrige, ki delavske vrste razdvajajo in slabšajo njihov vpliv. Pri vsem našem prizadevanju

za izboljšanje položaja so sodelovale tudi ostale delavske organizacije, ki pa nekatere zaradi svojega šibkega vodstva in vplivov, ki jih dobivajo iz gosposkih krogov, ne razumejo in ne morejo poznati praktičnega delavskega življenja; zato tudi ne morejo tako energično zastopati delavskih interesov, kakor naša svobodna in neodvisna strokovna organizacija.

Že pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov smo dobivali očitke o hibah in napakah kolektivne pogodbe, češ, da je vzela novovstopivšim delavcem 20 odst. celotnega zaslужka. To smo popravili in ima danes novovstopivši pomožni delavec pri 8 urnem dnevnem delu 42.40 dinarja zaslужka, delavka pa 29.60 dinarja brez akordnih pribitkov in osebne usposobljenostne doklade, kar je prav gotovo lep uspeh. Odkar vodi NSZ vprašanja delavstva pri KID je razlika ta, da se je vedno zavzemala v prvi vrsti za one delavce in delavke, ki so najsibše plačani. Pred leti, ko ni imela NSZ še tako velikega vpliva kakor sedaj, se je vse to vodilo popolnoma drugače. NSZ si prilagaja še celo vrsto zaslug, ki so objektivnemu delavstvu že itak znane.

Delavske strokovne organizacije so pričele borbo za vpeljavo redne draginjske doklade delavstva pri KID vsled porasta cen življenjskih potrebščin. Ta akcija se je pričela že pred 6 tedni in so jo podprle vse delavske organizacije. Zadnji odgovor KID pa se glasi, da je pripravljena pristopiti k razgovoru, vendar pa izraža željo, da naj se ti razgovori pričnejo po opravljenih volitvah obratnih zaupnikov. Zato so volitve obratnih zaupnikov tudi zaradi tega vprašanja posebno važne. Od večjega števila izvoljenih zaupnikov je tudi odvisen uspeh, ki ga bo dosegla NSZ pri sklepanju o tako važnih življenjskih vprašanjih.

Javornik

V petek, dne 9. februarja t. l. se vršijo od 5. ure zjutraj do 11. ure zv. v vratarnici KID na Javorniku volitve delavskih obratnih zaupnikov. Zanimanje za izid volitev delavskih obratnih zaupnikov je precejšnje in je nacionalno delavstvo prav pridno na delu. Udeležuje se volilne borbe in želi da bi bila dostojna, ker so časi prenesni za kakršne koli neojazne napade od katerih pa delavci nimajo ničesar. Pričakujemo, da bo delavstvo znalo ceniti delo NSZ, ki se s tako vnemo zavzema za delavčeve težnje v obratih.

Upamo, da bodo delavci razumeli pomen volitev obratnih zaupnikov in da stojimo vsled tega pred važno odločitvijo, kako se bodo vpoštevale naše zahteve pri vodstvu v obratih. Izvolitev nacionalnih zaupnikov pomeni ne samo napredek za NSZ, temveč tudi večji vpliv NSZ, ki zastopa interese celokupnega delavstva.

Novoizvoljene delavske zaupnike čaka delo, ki ga more opraviti le močna delavska organizacija s sodelovanjem delavskih zaupnikov.

Delavci! V petek, dne 9. t. m. boste zopet soodločali o svoji usodi; zato napravite svojo dolžnost, da boste glasovali z **modro glasovnico za listo NSZ.**

V soboto, dne 10. t. m. se vrši ob pol 8. uri zvečer v dvorani Sokolskega doma na Kor. Beli javno predavanje o temi: »Finska, dežela tisočih jezer«. Predaval bo prosvetni referent g. Pirnat Viktor iz Ljubljane, ki si je med nami pridobil splošne simpatije. Omenjeno predavanje bo spremljalo 88 skioptičnih slik in je vstopnine prosto; zato želimo, da se ga udeležite vsi tovariši s svojci, ki stanejo v bližini in okolici.

Dalje sporočamo, da se prično zopet redna predavanja ljudske univerze. Predavanja bodo brezplačna.

Prosvetni odsek NSZ sporoča, da vprizori v nedeljo, dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer češko narodno dramo »Dramo izza štirih sten«, štiri-

ridejanko igrajo najboljši igralci, ki jih je 30. Sodelujejo tudi tamburaši bratske podružnice z Jesenic. Delavska drama je gotovo prav primerna času, v katerih živimo. Delavci si bodo lahko ogledali delo, v katerem je pokazana vztrajnost delavstva, ki slehnič konča z lastno žrtvijo za blagor zaposlenih delavcev. Nikogar izmed tovarišev in prijateljev ne sme manjkati in naj nagradi delo prosvetnega odseka s svojo udeležbo in s priznanjem za trud, ki ga imajo igralci. Vsebinska drama, je za vzgojo mladih delavskih zaupnikov in bodočih zastopnikov delavstva zelo aktualna.

Ljubljana

Odbor društva zidarjev v Ljubljani sporoča vsem tovarišem, da se bo vršil v nedeljo, dne 11. t. m. ob pol 10. uri dop. redni letni občni zbor v prostorih tajništva NSZ na Miklošičevi cesti. Vse tovariše prosimo, da se tega občnega zbora udeležite in da pripeljete s seboj nove tovariše.

Podružnica NSZ Ljubljana vabi vse članstvo na redni letni občni zbor, ki bo v soboto, dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih tajništva NSZ. Na dnevnem redu so poročila društvenih funkcionarjev. Vse tovariše in tovarišice vlijudno vabimo, da se rednega občnega zbora udeležite.

Podružnica NSZ Ljubljana priredi dne 11. t. m. ob 4. uri pop. v dvorani Delavske zbornice akademijo, na katero vabi delavstvo in vse ostale somišljenike. Na dnevnem redu bo med drugim tudi opereta »Kovačev student«, ki jo bo spremljal tamburaški zbor NSZ. Zaradi zanimivega sporeda pričakujemo obilne udeležbe. Vstopnice so v predprodaji v tajništvu Narodne strokovne zveze in na dan prireditve v Delavski zbornici od 3. ure dalje. ODBOR

Št. Vid nad Ljubljano

V nedeljo, dne 11. t. m. ob 10. uri dop. se bo vršilo javno zborovanje Narodne strokovne zveze v dvorani gostilne g. Kratky-a v Št. Vidu nad Ljubljano. Na tem zborovanju se bodo obravnavala vsa aktualna delavska vprašanja in bo imel tov. dr. Alujevič programski govor o pomenu NSZ. Opozorjamo na to zborovanje vse tovariše — delavce. Dalje prosimo, da se zborovanja udeleži tudi vse ono delavstvo iz Št. Vida in okolice, ki je prejelo vabila.

Videm Krško

V nedeljo, dne 11. t. m. se bo zbralo delavstvo celulozne tovarne ob 3. uri pop. v gostilni g. Vaniča v Krškem. Na to zborovanje bo prišel zastopnik centrale NSZ in obratni zaupnik ter predsednik podružnice NSZ v Medvodah, ki bo poročal o mezdni akciji, delu in uspehu papirnega delavstva v Vevčah-Goričanah. Drug zastopnik pa bo podal splošno sliko težkega delavskega položaja ter govoril tudi o pomenu organizacije.

Upamo, da se bodo vsi delavci celulozne tovarne polnoštevilno udeležili tega sestanka, saj se bodo na tem sestanku razpravljala zelo važna delavska vprašanja.

Trbovlje

V soboto, dne 3. februarja t. l. se je vršila v Trbovljah širša seja podružnice NSZ, ki je bila zadovoljivo obiskana in se vidi, da so delavci v Trbovljah izpregledali in končno spoznali prave zastopnike delavstva. To sejo je obiskalo precejšnje število simpatizerjev in naših tovarišev, kar priča, da bo podružnica pričela z živahnim delovanjem. Pogoji za to delovanje so dani in upamo, da bodo odbor ter tudi ostali tovariši in somišljeniki storili vse, da se delo v podružnici NSZ poživljuje, članstvo pa poveča tako, da bomo lahko pri prihodnjih pogajanjih zastopani povsem drugače, kot smo bili do sedaj.

Na tej seji se je razpravljalo o mezdnem gibanju pri TPD, o volitvah obratnih zaupnikov ter o splošnem organizacijskem delovanju.